

ALIJÄÄMIEN KATTAMINEN VUOTEEN 2029 MENNESSÄ

TUOTTAVUUS- JA TALOUDELLISUUSOHJELMA

Talousjohtaminen, talousstrategia ja lainanottovaltuuden ehdot
2026–2029

LUONNOS

Sisällys

1 JOHDANTO.....	4
2 ALIJÄÄMÄN KATTAMISEN AIKATAULU	5
3 TOIMINTATUOTOT	5
3.1 Hyvinvointialueiden välinen kauppa.....	5
3.2 Asiaksmaksujen tarkistus	7
3.3 Muut uudet tulot.....	7
3.4 Asuntojen vuokrien tarkistus.....	7
4 TOIMINTAKULUT	8
4.1 Pohjois-Savon hyvinvointialueen tuottavuusohjelma ja palvelujärjestelmän uudistus ..	8
4.1.1 Perhe- ja vammaispalvelut	10
4.1.2 Ikäntyneiden palvelut.....	14
4.1.3 Yleiset palvelut	16
4.1.4 Pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut	18
4.1.5 Hallintopalvelut	18
4.1.6 Henkilöstöpalvelut	19
4.1.7 Talouspalvelut	19
4.1.8 Strategia ja kehittäminen	19
4.1.9 Yhteenveto talous- ja tuottavuustoimenpiteistä vuodelle 2026-2029.....	20
4.2 Kuntien vuokrasopimukset.....	20
4.3 Henkilöstökustannusten kehittyminen ja ennakointi vuosina 2026–2029 osana alijäämän kattamisvelvoitetta.....	21
4.4 Hankinnat ja tukipalvelut.....	25
5 VALTION RAHOITUS	31
6 INVESTOINNIT, POISTOT JA KOROT.....	32
6.1 Investoinnit	32
6.1.1 Rakennusinvestoinnit	32
6.1.2 SOTE-laiteinvestoinnit.....	33
6.1.3 Pelastustoimen ajoneuvo- ja kalustoinvestoinnit	34
6.1.4 ICT investoinnit.....	35

Talouspalvelut

10.8.2026

6.2 Korot	35
7 TULOSLASKELMA, INVESTOINTIOSA JA RAHOITUSLASKELMA.....	36

1 JOHDANTO

Alijäämien kattamisen lisääaika

Eduskunta on hyväksynyt toukokuussa 2026 hyvinvointialuelain muutoksen siten, että hyvinvointialue voi saada hakemuksesta lisääaika alijäämien kattamiseen vuoteen 2027, 2028 tai 2029 mennessä. Valtiovarainministeriö voi myöntää lisääaika, mikäli määräajan jatkaminen on välttämätöntä lainsäädännön noudattamiseksi, alijäämä on katettavissa uudessa määräajassa ja hyvinvointialueella on aluevaltuuston hyväksymä suunnitelma alijäämän kattamiseksi viipymättä.

Tuottavuusohjelma ja alijäämien kattaminen 2029 mennessä

Pohjois- Savon hyvinvointialueen vuoden 2026 lainanottovaltuuden ehtona päivittämä talouden tasapainottamissuunnitelma, jonka hyvinvointialueen aluevaltuusto on hyväksynyt 04.05.2026, sisältää toimenpiteet alijäämän kattamiseksi vuoteen 2029 mennessä. Lisäksi tuottavuusohjelma sisältää tuloslaskelman sekä rahoituslaskelman vuosille 2026–2029 laskentaperusteineen. Suunnitelmasta käy ilmi hyvinvointialueen tavoitteleva vuotuinen sopeutuksen määrä.

Tilinpäätös 2025 oli ylijäämäinen

Vuoden 2025 ylijäämäksi muodostui 5,3 miljoonaa euroa, mitä voidaan pitää hyvänä saavutuksena.

Menokehitykseksi vuodesta 2024 vuoteen 2025 jäi 2,0 %, mikä oli suurin piirtein valtakunnallisen sosiaali-, terveys - ja pelastustoimen kustannuskehityksen mukainen. Menojen kehitys alittaa myös Pohjois-Savon sosiaali-, terveys - ja pelastustoimen menojen pitkäaikaisen trendin.

Vuoden 2026 tulos

Vuoden 2026 tulostavoitteeksi on asetettu 9,5 miljoonaa euroa ylijäämää. Huhtikuun 2026 toiminta -ja taloustietojen pohjalta tehdyn ennusteen mukaan ylijäämää kertyy 9,2 miljoonaa euroa.

Talouspalvelut

10.8.2026

2 ALIJÄÄMÄN KATTAMISEN AIKATAULU

Pohjois-Savon hyvinvointialueen aluevaltuusto on hyväksynyt 04.05.2026 tuottavuusohjelman, jonka mukaan kertyneet alijäämät katetaan vuosien 2026- 2029 aikana.

Taloussuunnitelman mukainen ylijäämä vuodelle 2026 on 9,5 milj. euroa.

Yleiseksi kustannustason nousuksi arvioidaan hyvinvointialueindeksin mukaista 3,25 prosenttia.

Vuosien 2027 ja 2028 talouden sopeutusta laskettaessa on otettava huomioon painelaskelmien alentunut valtion rahoituksen määrä sekä mahdollisuus alijäämien kattamiseen vuoteen 2029 mennessä. Sopeutustarve voidaan laskea arvioidun menokehityksen (hyvinvointialueindeksi 3,25 %) ja käytettävissä olevien toimintamenojen erotuksena. Sopeutuksen määräksi toimintamenoista tulee noin 2,4 % vuonna 2027 eli 37,8 milj. euroa. Vuonna 2028 sopeutuksen määräksi tulee 2,5 % eli 40,3 milj. euroa sekä vuonna 2029 1,6 % eli 26,2 milj. euroa.

Sopeutuksen tarve on varsin suuri ja erittäin haastava tehtävä lyhyessä ajassa, mikä ei voi olla näkymättä hyvinvointialueen toiminnassa.

3 TOIMINTATUOTOT

3.1 Hyvinvointialueiden välinen kauppa

Pohjois-Savon hyvinvointialue ylläpitää Kuopion yliopistollista sairaalaa (KYS), joka tuottaa erityisesti YTA alueellensa ja myös valtakunnallisesti (KYS vastaa kansallisesti vaikean epilepsian tutkimuksista ja hoidosta (keskittämisasetus 582/2017) keskitettyjä erityispalveluita. Noin 15 % KYSin hoitojaksoista, -päivistä ja hoidetuista potilaista liittyy YTA-alueen muiden hyvinvointialueiden potilaiden hoitoon. Merkittävimmät erikoisalajat ovat hematologia, gastroenterologia, sydän-, neuro- ja tukielinkirurgia, peri- ja neonatologia, lastenpsykiatria ja syöpätaudit. Kuvantamistutkimuksista noin 14 % myydään muille hyvinvointialueille.

Erityispalveluissa hyvinvointialueaikakautena hyvinvointialueiden myynti on ollut merkityksellinen käyttötalouden katetasolla. Vuonna 2023 tuotot olivat 84.775.999 euroa ja vuonna 2024 90.138.361 euroa ja vuonna 2025 89.935.967 euroa. Kasvua oli maltillisesti Neurokeskuksessa, Syöpäkeskuksessa ja Aistinelinkeskuksessa (silmätaudeilla) Sydänkeskuksessa oli laskua edelliseen vuoteen verrattuna, erityisesti Keski-Suomen hyvinvointialueen osalta. Vuodelle 2026 talousarviossa ja käyttösuunnitelmassa erityispalveluiden tulostavoitetta on kasvatettu. Erityisesti kasvunäkymiä on Aistinelinkeskuksessa, sillä YTA alueemme muilla hyvinvointialueilla on silmälääkäreiden

Talouspalvelut

10.8.2026

tilanne erityisen huono, ja joudumme kiireellistä ja kiireetöntä hoitoa järjestämään sairaalassamme heidän kasvavalle kysynnälleen ja olemme onnistuneet rekrytoimaan lisää silmälääkäreitä omaan toimintaamme. Lisäksi olemme saaneet hoitotakuujonot hallintaan yleisesti, joten voimme vapauttaa leikkaussalikapasiteettia vaativimmille leikkauksille hyvinvointialuemyyntiä huomioiden. Volyymin kasvu ei näy suoraan katetason voimakkaana kasvuna, sillä joudumme lisäämään resursseja selviytyäksemme hoitotakuujonoistamme, joita on syntynyt tässä tilanteessa.

Hyvinvointialueiden välisiä myyntituloja suunnitellaan kasvatettavan jatkossakin n. 4-6 prosenttia per vuosi. Erikoissairaanhoidon menoissa pyritään hyvinvointialueen tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman 2026–2029 tavoitteen mukaisiin vuosittaisiin vähennyksiin, mitkä ovat myös linjassa valmistuvan erikoissairaanhoidon ja yliopistosairaalan palvelujärjestelmäuudistuksen (R4) päätöksen kanssa. Erityispalvelujen leikkaustoiminnan uudistuksessa tavoitellaan viiveetöntä, sujuvaa ja lyhytjälkihoitoiseen kirurgiaan painottuvaa toimintamallia erikoisaloittain suunniteltuna. Lyhytjälkihoitoisen kirurgian lisääminen mahdollistaa raskaamman, osastohoitoa vaativan kirurgian lisäämisen myös Itä-Suomen yhteistyöalueen näkökulmasta. Tämä uudistus ja sisäiset tehostustoimet lisäävät meidän kykyämme vastata kysyntään ja lisäämään hyvinvointialueiden välistä myyntiämme ja vähentämään meidän ostopalveluitamme.

Hyvinvointialueiden väliseen kauppaan vaikuttaa merkittävästi YTA sopimus, jonka päivitys on menossa ministeriön kesäkuussa 2025 antaman ohjauksen mukaisesti. PSHVA:n tavoitteena on tältä pohjalta yhdessä Itä-Suomen YTA alueen muiden HVA:n kanssa päästä yhteistyössä rakentamaan YTA:mme laajuinen palvelurakenne, jossa pystytään kustannustehokkaasti alueidemme potilaat hoitamaan tarkoituksenmukaisen, lainsäädännön ja keskittämisasiasetuksen mukaisen työnjaon mukaisesti. Kansallisella tasolla kaivataan yksikköhinnoittelun ja –laskennan yhtenäistämistä, jolla YO-YTA alueiden välinen hintavertailu olisi mahdollista. Tämän osalta kansallinen yksikkökustannusten kehittämishanke toivottavasti tuo toimivia työkaluja, erikoissairaanhoidon osalta mukana olevia kustannusryhmiä on vielä kovin vähän. Lisäksi näkisimme tärkeäksi, että kansallisesti luotaisiin insentiivejä YTA alueiden keskinäisen tuotannon ylläpitämiseksi, eikä osaoptimoivaa ulko-YTA ostoa tapahtuisi. Tämä olisi tärkeää huomioiden maanlaajuisesti tarkoituksenmukainen, alueen tarpeet huomioiva palvelurakenteen ylläpitäminen.

Peruspalveluissa, ikäihmisten palveluissa sekä perhe- ja vammaispalveluissa hyvinvointialueiden välinen myynti on suhteessa selkeästi pienempää ja maltillisesti kasvavaa eikä näköpiirissä ole toiminnallisesti huomattavia tulonkasvatusmahdollisuuksia.

3.2 Asiakasmaksujen tarkistus

Pohjois-Savon hyvinvointialueen asiakasmaksujen tuotto vuonna 2026 on noin 107 milj. euroa. Asiakasmaksujen maksimimäärät määrätään vuosittain asiakasmaksuista annettavalla asetuksella. Talouden tasapainottamiseksi hyvinvointialue johtuu käyttämään asetuksen antamia asiakasmaksujen maksimimääriä. Asiakasmaksujen katto varmistaa sen, että paljon terveyspalveluita käyttävien maksurasitus ei nouse kohtuuttomaksi. Lisäksi hyvinvointialue voi myöntää maksuvapautuksia vähävaraisille henkilöille.

Asiakasmaksuasetus annetaan vuosittain marraskuussa ja päätöksenteko tapahtuu joulukuussa.

Vuodesta 2026 alkaen asiakasmaksujen korotuksen tuotoksi arvioidaan 3 milj. euroa vuodessa.

Asiakasmaksujen tarkistukseen tulolähteenä liittyy useita riskejä kuten asiakkaiden maksukyky ja luottotappioriski.

Hyvinvointialue ei voi vaikuttaa asiakasmaksuasetuksen sisältöön, joten asiakasmaksujen maksimaalinen korotus tiedetään vasta kuukautta ennen tilivuoden alkamista.

Riskinä asiakasmaksujen korotuksissa on myös maksuvapautuksien ja luottotappioiden kasvu, mikä leikkaa asiakasmaksujen tuottoa.

Mikäli asiakasmaksujen kautta hyvinvointialueen taloutta ei saada parannettua, joudutaan toimintamenojen sopeuttamaan enemmän.

Valtion julkistamien tietojen mukaan asiakasmaksujen enimmäismääriin tullaan tekemään korotuksia vuodelle 2027. Pohjois-Savon hyvinvointialueen tiukan taloustilanteen takia aluevaltuustolle joudutaan esittämään korotettujen asiakasmaksujen käyttöönottoa vuoden 2027 alusta.

3.3 Muut uudet tulot

Valtion julkistamien tietojen mukaan tultaisiin syksyllä 2026 säätämään uusista asiakasmaksuista, jotka tulisivat voimaan vuoden 2027 alusta. Tiukan taloustilanteen takia Pohjois-Savon hyvinvointialueen aluevaltuustolle joudutaan esittämään uusien asiakasmaksujen käyttöönottoa.

3.4 Asuntojen vuokrien tarkistus

Pohjois-Savon hyvinvointialueella on saatu keskitettyä asukasvuokrauksen vuokrasopimusten hallinta sähköiseen järjestelmään vuoden 2025 aikana sekä ajantasaistettu vuokrausehtoja. Hallittavia vuokrasopimuksia on noin 1 600 kpl ja vuoden 2025 perittävien vuokrien kokonaisuus yhteensä noin 9,8 milj. euroa. Vuoden 2026

tavoitteena on yhtenäistää vuokrasopimukset perittävien vuokrien osalta. Arvion mukaan vuokrien yhtenäistämällä asukasvuokrien kokonaisuus korottuu yhteensä noin 14 %, joka lisäisi hyvinvointialueen tuloja noin 1,4 milj. euroa vuodessa. Tarkempi aikataulu yhtenäistämisen ja korotusten toteuttamisen osalta suunnitellaan vuoden 2026 aikana.

4 TOIMINTAKULUT

4.1 Pohjois-Savon hyvinvointialueen tuottavuusohjelma ja palvelujärjestelmän uudistus

Pohjois-Savon hyvinvointialue rakentui yhdistämällä aiemman kuntapohjaisen sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestäjien toiminta. Hyvinvointialueen toiminnassa integroituu sosiaali- ja terveydenhuolto sekä pelastustoimi aina erityisen vaativista palveluista perustason palveluihin. Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestämistä haastaa voimakkaasti henkilöstön saatavuuden ongelmat, väestön ikääntymisestä johtuva palvelutarpeen kasvu ja kustannustason nousu. Toiminnan uudistaminen on välttämätöntä, jotta voimme rakentaa taloudellisesti ja toiminnallisesti kestävä palvelujärjestelmän. Palvelujärjestelmän kokonaisuudistus koskee kaikkia hyvinvointialueen palveluita ja toimialoja.

Hyvinvointialueuudistus mahdollistaa sote-palvelujärjestelmän uudistamisen asiakaslähtöisesti ja peruspalveluita vahvistaen hyödyntäen integroitunutta järjestelmää. Uudistusten valmistelua ohjaa Pohjois-Savon hyvinvointialueen sote-palvelustrategia (Avall 19.06.2023 § 34) ja uudistukset ovat keskeinen osa tuottavuus- ja taloudellisuusohjelmaa (Ahall 10.02.2025 § 46). Sote-palvelustrategian ja tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman mukaisesti palvelujärjestelmän ja -verkon uudistaminen aloitettiin syksyllä 2023. Hyvinvointialueen johtoryhmä johtaa työskentelyä.

Palvelujärjestelmän uudistamisohjelmalla on asetettu taloudellinen n. 50 milj. euron vuotuinen kustannusvaikutustavoite (Ahall 19.06.2024 § 218), joka toteutuessaan tasapainottaa hyvinvointialueen taloutta merkittävästi. Ohjelmien toimeenpano toteutetaan vuosien 2024–2029 aikana. Palvelujärjestelmän uudistamisohjelma koostuu viidestä kokonaisuudistuksesta (kuva):

R1. Vastaanottotoiminnan ja alueellisen erikoissairaanhoidon sekä aikuissosiaalityön uudistus

- Toimeenpanossa; Avall päätös 17.6.2024 § 47;
Arvio kustannusvaikutuksista R1 ja R2 yhteensä n. 18,5 milj. euroa

R2. Osastohoidon, asumisen ja kotiin vietävien palveluiden uudistus

- Toimeenpanossa; Avalt päätös 17.6.2024 § 47;
Arvio kustannusvaikutuksista R1 ja R2 yhteensä n. 18,5 milj. euroa

R3. Perhe- ja vammaispalveluiden uudistus

- Toimeenpanossa; Avalt 16.12.2024 § 80;
Arvio kustannusvaikutuksista R3 n. 9,8 milj. euroa

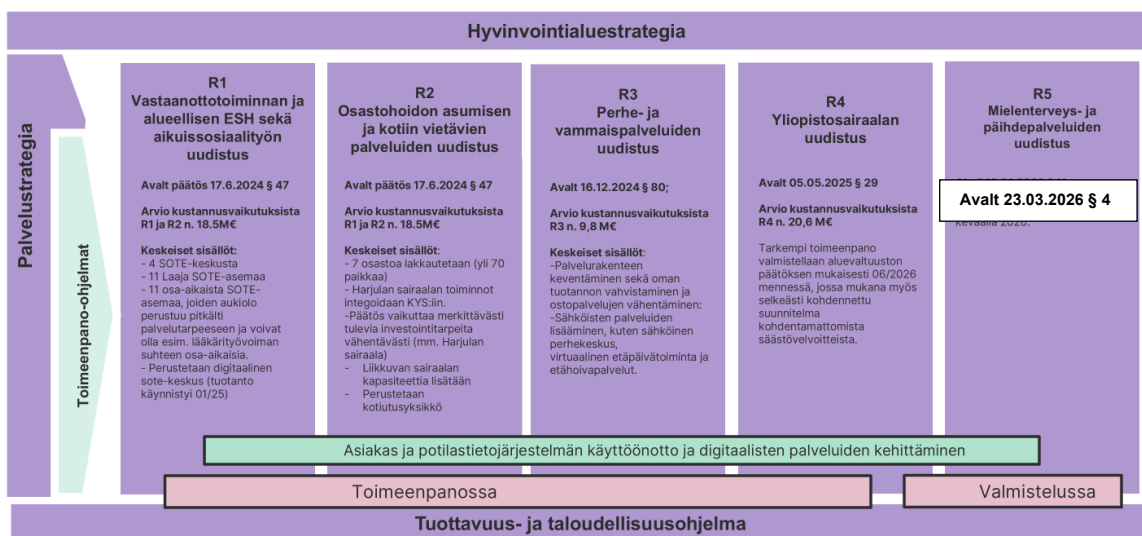
R4. Erikoissairaanhoidon ja yliopistollisen sairaalan uudistus

- Toimeenpanossa/valmistelussa; Avalt 05.05.2025 § 29
Arvio kustannusvaikutuksista R4 n. 20,6 M€

R5. Mielenterveys- ja päihdepalveluiden uudistus

- Toimeenpanossa; Avalt 23.03.2026 § 4

Tilannekuva uudistuksen etenemiseen

Valtioneuvosto on 27.11.2025 päättänyt Pohjois-Savon hyvinvointialueen vuoden 2026 lainanottovaltuudeksi 99.209.000 euroa (Valtioneuvoston päätös VM/2025/197). Päätöksen mukaan investointisuunnitelmaan esitettyjen Suonenjoen ja Leppävirran sotekeskusten osalta lainanottovaltuutta myönnettiin vain suunnitteluun, ei koko investointiin. Lisäksi päätöksen mukaan hyvinvointialueen palveluverkko on varsin tiheä ja lisäksi alue on hakenut

lisärahoitusta vuodelle 2025 eikä näin ollen sen rahoitusasema ole vahva. Hyvinvointialueen tulee edellä mainitussa suunnittelussa huomioida nykyisen palveluverkon, toimintayksiköiden palveluvalikoiman, vuodeosastojen sijainnin ja kapasiteetin, sekä joustavien 11.8.2025 tilaratkaisujen mahdollisuuksien hyödyntäminen taloudellisesti kestäväällä tavalla. Lainanottovaltuuden muuttamiselle asetettiin ehdoksi investointien ja investointeja vastaavien sopimusten välttämättömyys järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen tuottamisen jatkuvuuden kannalta tai lainsäädännössä edellytettyjen palvelujen turvaamiseksi. Edellä mainituista syistä tarkastellaan vuonna 2024 - 2025 päätettyjä palveluverkkopäätöksiä osana taloussuunnitelmaa ja tuottavuus- ja taloudellisuusohjelmaa. Tarkastelu ja arvio tehdään vuoden 2026 - 2027 aikana ja toimeenpannaan vuosien 2027 - 2028 aikana. Työ käynnistyy päivittämällä hyvinvointialueen SOTE-palvelustrategia syksyllä 2026 (Ahall 17.06.2026 § 214)

Palvelujärjestelmän uudistuksen yksityiskohtaisempien toimenpiteiden toteuma on raportoitu toimialojen osioissa.

4.1.1 Perhe- ja vammaispalvelut

Perhe- ja vammaispalveluiden taloudellisuus- ja tuottavuustoimenpiteet muodostavat rakenteellisen muutostyön, jonka tavoitteena on vahvistaa palveluiden kustannusvaikuttavuutta ja hillitä menokehitystä pysyvästi. Toimenpiteet kohdistuvat palvelurakenteen keventämiseen, oman palvelutuotannon vahvistamiseen, ostopalvelujen käytön vähentämiseen sekä henkilöstö- ja toimitilarakenteen sopeuttamiseen. Toimenpiteet toteuttavat osaltaan palvelurakenteen uudistusohjelman (R3) tavoitteita vahvistamalla palveluiden oikea-aikaisuutta, kehittämällä palvelurakennetta sekä uudistamalla palvelupiste- ja toimitilaverkkoa.

Taloudellisuus- ja tuottavuustoimenpiteiden tavoiteltu säästövaikutus vuodelle 2026 on yhteensä 12.021.514 euroa. Vuoden 2026 säästöistä 2,6 miljoonaa euroa on kertaluonteisia. Vuosien 2027–2029 talouden tasapainottaminen perustuu ensisijaisesti pysyviin rakenteellisiin muutoksiin, erityisesti oman palvelutuotannon vahvistamiseen, henkilöstörakenteen uudistamiseen ja ostopalvelujen vähentämiseen.

Vammaisten aikuisten oman palvelutuotannon lisäämisellä ja vähentämällä Etelä-Savon hyvinvointialueelta ostettavaa pitkäaikaista laitoshoidoa saavutetaan vuosina 2027–2028 arviolta 2.592.622 euron vuotuinen säästövaikutus.

Perhe- ja vammaispalveluissa on toteutettu rakenteelliset henkilöstömuutokset yhteistoimintamenettelyn toimeenpanon yhteydessä: kevennetty toimialan esihenkilörakennetta sekä kohdennetusti henkilöstöä huomioiden alueella ilmenevä

Talouspalvelut

10.8.2026

palvelutarve ja väestökehitys. Vuodelle 2026 toteutuneina muutoksina toimialalla vähennettiin pysyvästi yksi päällikön ja kaksi lähiesihenkilön virkaa, tehtiin henkilöstörakennetta keventäviä toimenpiteitä yhteensä 15 tehtävän osalta sekä lakkautettiin kuusi tehtävää, joiden yhteenlaskettu kustannussäästö on 637.591 euroa vuodessa. Tuottavuuden tehostamisessa on asetettu palvelukohtaisia suoran asiakastyön tavoitteita sekä asiakasmäärätavoitteita, joita seurataan.

Perhe- ja vammaispalveluiden toimipisteverkon tarkasteluun pohjautuen on jo toteutettu supistuksia: toimipisteverkossa osa-aikaisesti avoinna olevien neuvolatoimipisteiden toiminta on päättynyt vuoden 2026 alusta kahdessa toimipisteessä ja elokuussa 2026 kahdessa toimipisteessä. Lisäksi kahden toimipisteen lakkauttamista koskeva esitys etenee aluehallituksen ja aluevaltuuston käsittelyyn syksyllä 2026. Toimipisteverkon tiivistäminen tuo kustannussäästöä yhteensä noin 80 000 € tilavuokrissa, työmatkakustannuksissa, työajan käytössä sekä tutkimusvälineistön ylläpidossa.

Digitaalisten palvelujen käyttöönottoa on edistetty erityisesti terveydenhuollossa. Sosiaalihuollossa käyttöönotto jatkuu vuosina 2027–2029. Digitaalisten palvelujen käyttöönottoa ja niiden tuottavuusvaikutuksia seurataan osana palvelutuotannon kehittämistä.

Palvelujärjestelmän ja palvelurakenteen uudistusohjelman (R3) toimeenpano jatkuu vuoteen 2030. Perhepalveluille asetettu vähintään 4,3 miljoonan euron säästötavoite perustuu palvelurakenteen keventämiseen, oman palvelutuotannon vahvistamiseen, palvelujen integraation lisäämiseen ja toimintamallien yhtenäistämiseen. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää rakenteellisia uudistuksia, resurssien kohdentamista perus- ja avopalveluihin, monialaisen yhteistyön vahvistamista, vaikuttavuuden systemaattista seurantaa sekä investointiohjelman suunnitelmallista toimeenpanoa.

Myös mielenterveys- ja päihdepalvelujen (R5) uudistus on edennyt toimeenpanovaiheeseen.

Perhepalveluissa henkilöstön vähentämisen mahdollisuuksia tarkastellaan jatkossa suunnitelmavuosina väestöennusteen ja lasten määrän muutosten perusteella sekä palveluprosessien uudistamisella ja tunnistetun tuottavuuden tehostamispotentiaalin kautta. Neuvolapalveluiden tuottavuuden tehostamisella tavoitellaan noin yhden henkilötyövuoden vuotuista vähennystä vuosina 2027–2029, yhden henkilötyövuoden säästöarvio on noin 60.000–70.000 €/ vuodessa. Vastaavasti myös toimipisteverkkoa arvioidaan vuosittain, tarvittaessa tarkastelua tehdään myös yhteensovitettuna sote-keskuksien kanssa. Digitaalisten palveluiden käyttöönotto jatkuu sosiaalihuollossa vuosien 2027–2029 aikana. Niiden käyttöönottoa seurataan osana palvelutuotannon tuottavuuden kehittämistä.

Talouspalvelut

10.8.2026

Lasten ja nuorten mielenterveyspalveluissa vahvistetaan peruspalveluiden resurssia R5 toimeenpanossa tutkimusten ja hoidon oikea-aikaisuuden varmistamiseksi sekä selkeytetään hoidon porrastusta yhteistyössä erityispalveluiden kanssa. Perhepalveluissa on käynnistetty yhteistyö Itsenäisyyden juhlavuoden lastensäätiön (ITLA) kanssa yhteisövaikuttavuusmallin kehittämiseksi, jolla vahvistetaan verkostotyötä kuntien ja kolmannen sektorin kanssa tavoitteena vahvempi varhainen tuki yhdessä lapsiperheille. Työskentelyssä edistetään yhteisten toimintamallien ja rakenteiden vahvistamista ja kehittämistä, vastaten muutosohjelma R3 palvelurakenteen keventämisen tavoitteisiin.

Väestöennusteen mukaan alle kouluikäisten sekä kouluikäisten lasten määrä vähenee merkittävästi vuoteen 2029 mennessä. Tämä mahdollistaa palveluverkon, henkilöstömitoituksen ja palveluprosessien asteittaisen sopeuttamisen ilman, että lakisääteinen palvelutaso vaarantuu.

Vuonna 2025 uusien lastensuojelun avohuollon asiakkaiden määrä oli edellisvuosia vähäisempi, mikä voi ennakoida raskaampien palveluiden tarpeen vähentymistä tulevina vuosina. Sijaishuollon tarve on kuitenkin Pohjois-Savossa ollut pitkään valtakunnallista keskiarvoa korkeampi, eikä viimesijaisten palveluiden tarpeessa ole vielä tapahtunut merkittävää muutosta. Kodin ulkopuolisiin sijoituksiin liittyvä palvelutarve on edelleen noin 0,7 prosenttiyksikköä kansallista keskiarvoa suurempi.

Vuoden 2026 aikana on käynnistetty perhehoidon asemaa vahvistava toimenpideohjelma, jonka tavoitteena on lisätä perhehoidon käyttöä valmennusten, asiakasohjauksen sekä uusien tukimallien avulla. Tavoitteena on, että vuonna 2030 perhehoidon eri palvelumuodoilla vastataan yhteensä 65 prosenttiin kodin ulkopuolisista sijoituksista. Samalla vaikutetaan palveluiden painopisteen muutoksella kodin ulkopuolisten sijoitusten tarpeen vähentymiseen vahvistamalla varhaista tukea ja keventämällä palvelurakennetta.

Lastensuojelun laitospalveluissa on vuoden 2026 aikana laadittu toiminnallinen- ja hankesuunnitelma, jonka mukaisesti oman tuotannon kapasiteettia lisätään vaihteittain vuosina 2028–2029 yhteensä 14 asiakaspaikalla. Investoinnit sisältyvät hyvinvointialueen investointiohjelmaan, ja niiden tavoitteena on korvata ostopalveluja omalla tuotannolla sekä nostaa oman tuotannon käyttöaste vähintään 86 prosenttiin. Vuoden 2026 ensimmäisellä kolmanneksella oman tuotannon keskimääräinen hoitovuorokausikustannus oli 461,45 euroa, kun vastaavan erityistason ostopalvelun keskimääräinen vuorokausihinta oli 539,36 euroa. Kustannusvertailu tukee oman palvelutuotannon hallittua lisäämistä taloudellisesti perusteltuna ratkaisuna.

Perhepalveluissa arvioidaan lisäksi muita oman palvelutuotannon vahvistamisen mahdollisuuksia erityisesti lastensuojelun jälkihuollossa ja perheiden kotiin annettavissa

palveluissa. Toimenpiteet valmistellaan osana vuoden 2027 talousarviota aiempaa tarkempaan kustannusvertailuun ja tuotantotapojen arviointiin perustuen.

Vammaisten aikuisten oman palvelutuotannon vahvistaminen mahdollistaa Etelä-Savon hyvinvointialueelta ostettavan pitkäaikaisen laitoshoidon sekä yksityisiltä palveluntuottajilta hankittavien ostopalvelujen vähentämisen. Näiden toimenpiteiden arvioitu vuotuinen säästövaikutus vuosina 2027–2028 on noin 3,2 miljoonaa euroa. Jatkossa ostopalveluja kohdennetaan ensisijaisesti vaativan moniammatillisen tuen tilanteisiin, joissa palvelua ei ole tarkoituksenmukaista tai mahdollista järjestää hyvinvointialueen omana tuotantona.

Myös vammaisten lasten pitkäaikaisessa ympärivuorokautisessa palveluasumisessa ja lyhytaikaisessa huolenpidossa oman palvelutuotannon vahvistaminen on mahdollistanut asiakkaiden siirtämisen ostopalveluista hyvinvointialueen omaan palvelutuotantoon. Toimenpiteiden arvioitu vuotuinen säästövaikutus vuosina 2027–2028 on noin 460 000 euroa.

Vammaispalveluissa vähennyspotentiaali liittyy oman palvelutuotannon vahvistamiseen ja ostopalvelujen käytön vähentämiseen sekä palvelurakenteen kehittämiseen ja toimintatapojen uudistamiseen. Oman palvelutuotannon vahvistaminen lisää hyvinvointialueen omavaraisuutta, vähentää ostopalveluriippuvuutta ja muodostaa pysyvän kustannusrakenteen muutoksen. Vuodelle 2027 pohjoiselle alueelle rakentuva, investointiohjelman mukainen, uusi toimintayksikkö lisää omaa palvelutuotantoa kuudella lisäpaikalla. Tehdyt uudet investointiesitykset vuosille 2028–2031 tulevista rakennushankkeista, aikuisten 21 paikkainen yhteisöllistä sekä ympärivuorokautista palveluasumista tuottava asumisyksikkö ja lasten 14 paikkainen ympärivuorokautista palveluasumista ja lyhytaikaista huolenpitoa tuottava ryhmäkoti, toteutuessaan vahvistavat omaa palvelutuotantoa ja vähentävät ostopalveluiden tarvetta. Vammaisten asumispalveluiden palvelutuotannosta, etenkin ympärivuorokautista palveluasumista, tuotetaan ostopalveluna 68 %. Oman palvelutuotannon lisääminen vahvistaa hyvinvointialueen omavaraisuutta, vähentää riippuvuutta ostopalveluista ja pienentää pitkän aikavälin kustannusriskiä.

Vammaisten asumisen ja päivä- ja työtoiminnan toimintayksiköiden henkilöstömitoituksen tarkastelu suhteessa asumisyksiköiden asiakkaiden avun, tuen ja ohjauksen ja hoidon ja hoivan tarpeeseen. Mahdollinen henkilöstöresurssin siirto loppuvuonna 2027 avautuvaan uuteen asumisyksikköön vähentää henkilöstömenoja tulevilta vuosilta.

Kuljetuspalveluiden kilpailutuksen ja uuden sopimuskauden arvioidaan laskevan liikkumista tukevien palveluiden kustannuksia, koska hallintajärjestelmästä ei synny uudella sopimuskaudella erillisiä kustannuksia (vähennys n. 750.000 €).

Vammaispalvelulain mukaisessa henkilökohtaisen avussa omaa toimintaa vahvistetaan ja laajennetaan jokaiselle alueelle. Oma palvelutuotantoa laajennetaan vaiheittain kaikille palvelualueille tavoitteena vähentää ostopalvelujen käyttöä ja lisätä henkilöstöresurssien joustavaa hyödyntämistä. Kyseessä on pääosin toiminnallinen muutos, jolla kuitenkin arvioidaan voitavan vähentää ostopalvelujen kustannuksia n. 50.000 euroa vuoteen 2028 mennessä.

Toimenpiteet täsmennetään vuosittaisessa käyttösuunnitelmassa ja toimeenpannaan sen mukaisesti. Taloudellisuus- ja tuottavuustoimenpiteiden arvioitu säästövaikutus on vuonna 2027 yhteensä 966 000 euroa ja vuonna 2028 yhteensä 789 000 euroa.

Toimenpiteiden toimeenpanoa, taloudellisia vaikutuksia ja säästötavoitteiden toteutumista seurataan osana hyvinvointialueen kuukausittaista talouden seuranta, osavuosikatsauksia sekä vuosittaista talousarvio- ja käyttösuunnitteluprosessia. Seurannan perusteella toimenpiteitä voidaan tarvittaessa tarkentaa talouden tasapainottamistavoitteiden saavuttamiseksi.

Esitetyt toimenpiteet muodostavat toisiaan tukevan rakenteellisen muutoskokonaisuuden. Osa säästöistä realisoituu jo vuoden 2026 aikana, mutta merkittävä osa vaikutuksista perustuu käynnistettyihin investointeihin, palvelurakenteen uudistamiseen ja oman palvelutuotannon vahvistamiseen. Näiden toimenpiteiden taloudelliset vaikutukset kohdistuvat pääosin vuosille 2027–2029.

Perhe- ja vammaispalveluiden talouden tasapainottaminen perustuu vaiheittain eteneviin, pysyviin rakenteellisiin uudistuksiin, joiden toimeenpano on käynnistetty tai joista on tehty päätökset. Alijäämän kattamisajan pidentäminen mahdollistaa muutosten hallitun toimeenpanon ja pysyvien säästöjen toteutumisen vaarantamatta lakisääteisten palvelujen saatavuutta, laatua tai vaikuttavuutta.

4.1.2 Ikääntyneiden palvelut

Ikääntyneiden palvelutarve kasvaa vuosittain aiheuttaen n. 7 milj. euron kustannuspaineen

<https://thl.fi/aiheet/sote-palvelujen-johtaminen/arviointi-ja-seuranta/hyvinvointialueen-palvelutarpeen-ennakointityokalu>

Tuottamalla palvelut nykyrakenteella, mikä tarkoittaa tosiasiallisesti palvelurakenteen keventämistä, syntyy vuosittainen 7 milj. euron tuottavuushyöty eli vuosina 2026 - 2029 28 milj. euroa.

Talouspalvelut

10.8.2026

Tavoitteen saavuttamien edellyttää:

- Yhteisöllisen asumisen ja perhehoidon vahvempaa osuutta palvelujen järjestämistapana
- Tuottavuustoimenpiteitä asumisen rakenteessa siten että tuotetun palvelun keskihinta laskee
- Kotiin vietävien palvelujen tuottavuuden nousua asiakastyön kohdentamisen ja palvelun digitalisaation avulla varsinkin kevyissä palvelutareissa
- Palvelukriteerien tarkistamista siten että palveluun pääsemisen kynnystä kotiin vietävissä palveluissa ja ympärivuorokautisessa asumisessa nostetaan
- Henkilöstökustannusten hallintaa

Ikääntymiskehityksen aiheuttamaa kustannuspainetta nopeampi sopeuttaminen tarkoittaa henkilöstön ja asumispalvelupaikkojen merkittävää vähentämistä. Mikäli palvelutarve ei samanaikaisesti vähene (onnistuta ennakoivissa toimissa), sopeuttaminen aiheuttaa kustannuksia palveluketjussa toisaalla sekä aiheuttaa riskin säädettyjen määräaikaisten ylittämistä.

Hyvinvointialueen kokonaistaloustilanteen perusteella, tuottavuuden nousu tuottamalla entisellä rakenteella lisääntyvälle ikääntyneiden ikäryhmälle ei ole riittävä sopeutustoimi talousraamien tiukennuttua. Tämän johdosta toimialan talouden suunnittelun pohjaksi on hyväksytty ikääntyneiden ja hoivapalvelujen lautakunnassa toimialan talouden lisäsopeuttamisen 2026 ja talousarviosuunnittelun 2027 periaatteet (Ikaholtk 21.05.2026 § 4).

Tämän lisäksi on hyväksytty Ikääntyneiden palvelujen järjestämisstrategia (Ikaholtk 16.04.2026 § 34) sekä Suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi liitteineen sisältäen Palveluverkon suunnittelun periaatteet (Avalt 15.06.2026 § 33).

Nämä dokumentit antavat pohjan jatkosuunnittelulle. Keskeisinä nostoina näistä voidaan todeta

- Kevenevä palvelurakenne
- Oikea-aikainen palvelujen järjestäminen (hukan minimointi)
- Järjestämistavan muutos kustannusrakenteen keventämiseksi
- Yksiköiden sisäiset tuottavuustoimet

Vuosittainen sopeutustarve määrittyy toimialalle annettavassa talousarvio raamissa Tuottavuus tavoitteet menokehityksen suhteen on laskettu käyttäen hyödyksi ennakoitua hyväl -indeksiä (v 2027 2,63 %, v 2028 2,83 %, vuoden 2029 osalta käytetty vuoden 2028 indeksiä)

4.1.3 Yleiset palvelut

Yleisten palvelujen toimialueella on toteutettu laaja-alaisesti Pohjois-Savon hyvinvointialueen palvelujärjestelmän ja -rakenteen uudistusten eri osa-alueiden valmistelua ja toimeenpanoa. Uudistuksista vastaanottotoiminnan, alueellisen erikoissairaanhoidon ja aikuissosiaalityön sekä osastohoidon, asumisen ja kotiin vietävien palveluiden uudistukset (R 1 ja R2) on päätetty aluevaltuustossa kesäkuussa 2024, uudistusten toimeenpanoa on toteutettu vaiheittain vuosina 2024–25, ja toimeenpano jatkuu vuonna 2026. Yliopistosairaalan ja erikoissairaanhoidon rakenneuudistusta (R4) koskeva päätös on hyväksytty aluevaltuustossa toukokuussa 2025. Aluevaltuusto teki päätösesitykseen tiettyjä muutoksia, joiden myötä R4 toimeenpanosuunnittelu jatkui kevääseen 2026 saakka ja toimeenpanovaihe on alkamassa. Mielenterveys ja päihdepalveluiden kokonaisuudistus (R5) käynnistyi alkuvuodesta 2025, se hyväksyttiin aluevaltuustossa maaliskuussa 2026, ja on siirtynyt toimeenpanovaiheeseen. Nämä rakenneuudistukset muodostavat keskeisen osan toimenpiteitä, joilla vastataan tuottavuus ja taloudellisuusohjelman taloudellisiin tavoitteisiin.

Erityispalveluiden osalta tuottavuustoimenpiteitä on toteutettu ja toteutetaan laaja-alaisesti osana talousarviosuunnittelua, ja erityisesti erityispalveluiden palvelurakenneuudistuksessa (R4). Aluevaltuuston 13.5.2025 päätöksen mukaisesti R4 ohjelman taloudelliseksi tavoitteeksi on asetettu yhteensä 20,6 milj. euron säästöt, jakautuen avohoitopalveluihin (8,5 milj. euroa), leikkaustoimintaan (4,4 milj. euroa), päivystykseen (1,9 milj. euroa), ja tutkimus- ja opetustoimintaan (1,6 milj. euroa). Lisäksi aluevaltuuston päätöksessä jäi 4,2 milj. euroa kohdentamaton säästötavoite, jonka suunnittelu jäi toimeenpanosuunnittelussa osoitettavaksi. Tavoitteisiin pääseminen edellyttää useita mekanismeja, kuten kysynnän vähentäminen (potilasohjaus, triage, toimivat konsultaatiot), tuottavuuden kasvu (läpimenoaikojen lyhentäminen, käyttöasteiden nosto, peruutusten vähentäminen), ja yksikkökustannuksen lasku (hankintojen keskittäminen, ostopalvelujen optimointi). Tuottavuusohjelmassa toteutetaan merkittävä henkilöstövähennys prosessien uudistamisella. Riskinä on tunnistettu palvelujen saatavuuden merkittävä heikkeneminen uudistuksen epäonnistuessa. Palvelujen ostoja vähennetään edelleen. Erityisesti operatiivisilla aloilla "jonottomuus" mahdollistaa potilaiden hoitamisen omassa yksikössä tai YTA alueella. Tilojen käytössä on mahdollista saavuttaa merkittävä tilatehokkuuden paraneminen, ja se toteutetaan talousohjauksen kautta. Hinnoittelun osalta YTA työjako edellyttää hinnoittelun tarkistamista siten, että verrattuna muihin yliopistollisiin alueisiin olemme kilpailukykyinen.

R4 uudistuksen toimeenpanosuunnitelmaa päivitettiin kevään 2025-26 aikana ja päivitetty toimeenpanosuunnitelma hyväksyttiin aluehallituksen kokouksessa 1.6.2026. Keskeisenä muutoksena on tarkennettu YTA-alueen muutossuuntien kuvausta ja vaikutuksia erikoissairaanhoidon toimintaan Pohjois-Savossa. Terveystieteiden erityispalveluiden kustannusvaikutustavoitteet, 20,6 miljoonaa euroa, jyvittyvät vuosille 2026-2029. Tänä aikana

Talouspalvelut

10.8.2026

toivotaan myös ministeriöltä rahoitusratkaisua Niuvanniemen sairaalan kotikuntavaihtajiin, joista Pohjois-Savon hyvinvointialueelle aiheutuu ylimääräisiä kustannuksia noin 5–6 miljoonaa euroa per vuosi.

Erikoissairaanhoidon tuottavuusohjelman euromääräisenä tavoitteena vuodelle 2026 tavoitellaan yhteensä 10,2 milj. euron tuottavuustoimia, josta menovähennyksiä 8,8 milj. euroa ja tulojen lisäystä 1,4 milj. euroa. Palveluysikkökohtaisesti tämä jakautuu seuraavasti:

- Ydinyksiköt: Tuottavuustoimet 2,2 milj. euroa (menovähennys 1,8 milj. euroa, tulolisäys 0,4 milj. euroa)
- Operatiivinen yksikkö: Tuottavuustoimet 2,7 milj. euroa (menovähennys 1,7 milj. euroa, tulolisäys 1 milj. euroa)
- Lääkinnälliset palvelut: Tuottavuustoimet 1,4 milj. euroa (menovähennys 1,4 milj. euroa)
- Mielenterveys- ja hyvinvointi: Tuottavuustoimet 2,5 milj. euroa (menovähennys 2,5 milj. euroa)
- Akuutti: Tuottavuustoimet 1,4 milj. euroa (menovähennys 1,4 milj. euroa)

Peruspalveluissa on toteutettu aluevaltuuston vuonna 2024 edellyttämät tuottavuustoimenpiteet vuonna 2025 päätöksen mukaisesti. Vastaanottotoiminnan ja alueellisen erikoissairaanhoidon sekä aikuissosiaalityön uudistuksen (R1) ja osastohoidon, asumisen ja kotiin vietävien palveluiden uudistuksen (R2) arvio kustannusvaikutuksista on yhteensä 18,5 milj. euroa. Tuottavuustoimenpiteet jatkuvat edelleen osana talousarviosuunnittelua vuosille 2026–2029.

Peruspalveluissa palvelurakennemuutoksen mukaiset toimenpiteet on toteutettu edellisenä vuonna. Vuodelle 2026 jatkotoimenpiteenä on vielä kahden (2) vuodeosaston lakkautus, joiden yhteisvaikutukset vuodelle 2026 ovat 2,5 milj. euroa, samoin 2,5 milj. euroa vuodelle 2027. Osastopalveluissa toinen vuodeosasto on lakkautunut toukokuun alussa. Toinen vuodeosasto jatkaa toistaiseksi hankerahoituksella tehtävän selvitystyön vuoksi. Selvitys on ensimmäinen vaihe hankekokonaisuutta, jonka tarkoituksena monialaisen arviointi-, opetus ja kuntoutusyksikön perustaminen Lapinlahdelle. Perusterveydenhuollon vastaanotto-toiminnan osalta on aloitettu kahden laaja-alaisen soteaseman osa-aikaistamiseen liittyvät toimenpiteet. Henkilöstömenoihin kohdentuvat tuottavuustoimenpiteet ovat edenneet suunnitellusti.

Edellisenä vuonna aloitetut toiminnan muutokset realisoituvat vuonna 2026 ollen noin 0,6 milj. euroa. Lisäksi tuottavuustoimenpiteinä on kahteen (2) työpajaan liittyviä toiminnallisia muutoksia, kustannusvaikutuksen ollessa 0,47 milj. euroa. Yhteensä suunnitelluista toimenpiteistä arvioidaan muodostuvan säästöjä vuodelle 2026 noin 3,9 milj. euroa ja vuodelle 2027 noin 2,7 milj. euroa.

Vuosille 2028-2029 on alustavasti suunniteltu seuraavia palvelurakenne- ja tuottavuustoimenpiteitä mm. vastaanottotoimintaan (opetuspoliklinikkatoiminta, tilaratkaisut, toimintamallit).

4.1.4 Pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut

Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman toimet muodostuvat pääasiassa palveluintegraation tehostamisen, ICT-kulujen hillinnän ja yleisen säästäväisyyden kautta:

- Ensihoitopalveluun kuuluvan ensivastetoiminnan kehittäminen pelastusasemien pelastajaresurssin avulla
- Ikäihmisten kotiin vietävien palveluiden tukeminen ja turva-auttajatoiminta
- Osallistuminen ensihoitopalveluiden tuottamiseen yleisten palveluiden toimialan kanssa sovitun mukaisesti
- ICT-työpisteiden vähentäminen minimiin. Pelastusasemien työpisteiden, työpuhelinien ja Virve-puhelinien määrän tarkastelu.
- Pelastusasemien palveluprosessien kehittäminen riskiperusteisesti ja keskittäminen pelastusasemaluokituksen mukaisesti (erityisvalmius-, perusvalmius- ja pelastusasema).
- Myyntitulojen lisääminen.

Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman säästövaikutus on noin 0,8 milj. euroa vuonna 2026. Säästö on huomioitu talousarviossa 2026.

Ikäihmisten kotiin vietävien palveluiden tukemisen ja turva-auttajatoiminnan hyvinvointialueitasoinen säästövaikutus tarkentuu toiminnan laajentamisen myötä. Samoin ICT-kulujen säästö tiedetään vasta vuoden 2026 loppupuolella. Toimenpiteet on kuvattu liitteenä olevassa Tuottavuustoimien suunnittelu 2026 Excel-taulukossa.

Pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut toimialan virkatoimiin liittyvien lakisääteisten päätösten sekä katselmusten ja tarkastusten palvelumaksut on korotettu maksimaalisesti vuodelle 2026 tuoteluettelon ja hinnaston mukaisesti. Myyntitulojen lisäysarvio on 370.000 € verrattuna edelliseen vuoteen.

4.1.5 Hallintopalvelut

Hallintopalveluiden sopeutukset on esitetty kohdissa

4.2 Kuntien vuokrasopimukset ja

4.4 Hankinnat ja tukipalvelut

4.1.6 Henkilöstöpalvelut

Henkilöstöpalveluissa on keskitettynä palveluina sihteeripalvelut ja tekstinkäsittelypalvelut. Hyvinvointialueella käytiin yhteistoimintaneuvottelut koskien sihteeripalveluiden kokonaisuutta. Tekstinkäsittelyresurssiin ja sihteeripalveluiden kokonaisuuteen toteutuu automaattisen puheentunnistuksen käyttöönoton johdosta n. 50 työntekijän vähentäminen, josta henkilöhallinnon toimialalle ennakoidaan kohdentuvan suurin osa vähennyksistä.

4.1.7 Talouspalvelut

Talouspalveluiden kustannuksia voidaan alentaa tehokkaasti edistämällä digitalisaatiota esimerkiksi elaskujen käyttöönotossa. E-laskujen määrä kaikista hyvinvointialueen asiakaslaskuista on jo yli 45 %, mikä on alentanut merkittävästi laskutuksen kustannuksia verrattuna paperiseen laskutukseen. Samalla laskujen toimitusvarmuus on noussut, koska elaskut eivät voi hävitä samalla tavalla kuin paperiset laskut.

Toinen tapa alentaa kustannuksia on ostolaskujen ja niiden käsittelyn sähköistäminen, automaattinen reititys asiattarkastajille sekä laskujen automaattinen tiliöinti.

Talouspalveluissa noudatetaan hyvinvointialueen yleistä linjaa esimerkiksi lomien pitämisessä sovitussa aikataulussa ja lähtövaihtuvuuden hyödyntämisessä.

4.1.8 Strategia ja kehittäminen

Strategia- ja kehittäminen toimialan sopeutus- ja tuottavuustoimet on koottu liitteenä olevaan excel -taulukkoon. Toimenpiteet keskittyvät päällekkäisten ICT-kulujen karsimiseen, toiminnan uudelleenjärjestelyihin, volyymipohjaisten palveluiden sopeuttamiseen ja laitehallintapalvelun laitehankintojen tehostamiseen sekä tuottavuuspotentiaalin etsimiseen tekoälyratkaisuista.

4.1.9 Yhteenveto talous- ja tuottavuustoimenpiteistä vuodelle 2026-2029

Talous- ja tuottavuustoimien yhteenveto, talousarvio 2026 - 2029				
	Tuottavuus	R-Palvelujärj	YT	Yhteensä
Yleiset palvelut	-9 015 740	-26 200 000	-1 740 000	-36 955 740
Peruspalvelut	-470 000	-5 600 000	-540 000	-6 610 000
Eriyispalvelut	-8 545 740	-20 600 000	-1 200 000	-30 345 740
Ikääntyneiden palvelut	-31 305 000	0	-510 000	-31 815 000
Perhe- ja vammaispalvelut	-13 768 332	-8 067 849	-637 591	-22 473 772
Pelastustoimi ja turvallisuus	0	0	-791 000	-791 000
Hallintopalvelut	-357 000	0	-85 000	-442 000
Hankintapalvelut *)	-24 430 000	-5 300 000	0	-29 730 000
Henkilöstöpalvelut	-2 200 000	0	-925 000	-3 125 000
Henkilöstöpalvelut *)	-13 260 000	0	-2 728 724	-15 988 724
Talousspalvelut	0	0	-278 676	-278 676
Strategia- ja kehittämisspalvelut	-7 335 000	0	-250 000	-7 585 000
Strategia- ja kehittämisspalvelut *)	-2 340 000	0	0	-2 340 000
Hyvinvointialue yhteensä	-104 011 072	-39 567 849	-7 945 991	-151 524 912

*) säästöt kohdistuvat eri toimialoille / yht. 48.058.724 €

4.2 Kuntien vuokrasopimukset

Aluehallituksessa 2.12.2024 päätettyjen kiinteistöstrategisten tavoitteiden ja linjausten mukaisesti hyvinvointialueella on tavoitteena parantaa tilatehokkuutta 15 % vuoden 2024 lopun tasosta vuoden 2028 loppuun mennessä. Tämä tarkoittaa yli 90 000 m² tilojen vähentämistä nykyisestä.

Kuntien kanssa on käyty neuvotteluja vuokrasopimuksista vuoden 2025 aikana ja päästy pääosin kaikkien kanssa neuvottelutulokseen. Toimitiloista tehdään pääsääntöisesti toistaiseksi voimassa olevia vuokrasopimuksia 12 kk irtisanomisajalla, joka mahdollistaa hyvinvointialueelle jatkossa mahdollisuuden irtautua toimitiloista kohtuullisen joustavasti. Neuvottelujen lopputuloksena jatkovuokrattavien toimitilojen vuokratasot pienenevät hieman vuoden 2025 tasosta. Toimitilojen määrää on saatu vähennettyä neuvotteluiden ja toimitilajärjestelyjen kautta noin 30 000 m² vuodelle 2026. Toimitilojen vuokrasopimusten ylläpitovuokra on sidottu todellisiin kustannuksiin ja yhteistyöllä kuntien kanssa ylläpitokustannuksista on mahdollista saada säästöjä jatkossa.

Talouspalvelut

10.8.2026

Toimitilojen kehittäminen, tarpeettomista tiloista luopuminen ja tilatehokkuuden parantaminen etenevät palveluiden uudistamisen toimeenpanon ja investointisuunnitelman toteuttamisen mukaisesti vuonna 2026.

4.3 Henkilöstökustannusten kehittyminen ja ennakointi vuosina 2026–2029 osana alijäämän kattamisvelvoitetta

Pohjois-Savon hyvinvointialueelle liikkeenluovutuksella siirtynyt henkilöstömäärä oli 1.1.2023 yhteensä noin 12 500 henkilöä (ilman sivutoimisia). Keskimääräinen henkilöstömäärä on edelleen hieman alle 12 500 henkilöä (ilman sivutoimisia). Pohjois-Savon hyvinvointialueen henkilöstökulujen toteumaksi muodostuu vuoden 2025 tilinpäätöksessä noin 739,6 milj. euroa, josta maksetut palkat ja palkkiot olivat noin 611,4 milj. euroa. Henkilöstökustannukset kasvoivat edellisestä vuodesta yhteensä noin 28,9 milj. euroa. Taustalla olivat valtakunnalliset palkankorotukset, joiden kokonaiskorotukset olivat laskennallisena vuosimuutoksena 5,49 %. Pohjois-Savon hyvinvointialueella muutos oli 4,1 %, koska vuoden 2025 aikana toteutettiin vapaaehtoisia säästötoimia kuten mm. vapaaehtoisia lomarahen vaihtovapaita ja palkattomia työ- sekä virkavapaita. Vuoden 2026 talousarvion yhteistoimintaneuvottelutuloksena on ennakoitu, että hyvinvointialueelta poistuu pysyvästi vähintään 59 htv:tta. Muita henkilöstökustannuksiin verrannollisia säästötoimenpiteitä kohdentuu lisäksi 4,2 milj. euroa vuoden 2026 talousarvioon.

Hyvinvointialueen henkilöstösuunnittelu digitalisoidaan vuoden 2026 aikana. Istekki Oy on kilpailuttanut henkilöstösuunnittelujärjestelmän, jolla korvataan nykyinen excel-pohjainen suunnittelu. Järjestelmä mahdollistaa esihenkilön reaaliaikaisen näkymän yksikkönsä henkilöstökustannusten seurantaan ja henkilöstösuunnitteluun sekä tuottaa nykyaikaisen tiedolla johtamisen toimintamallin.

Vuosien 2027 - 2029 henkilöstösuunnittelu

Valtion talouden ohjaus edellyttää, että talousarviokierroksella noudatetaan tuottavuusohjelman mukaisia toimia ja sitoudutaan päätettyihin henkilöstömenovähennyksiin. Talousarviosuunnittelukaudelle 2027 - 2029 toteutetaan taloussuunnitelmaa, jossa kustannuskasvun 3,5 % sijaan muutosta ennakoidaan henkilöstökustannuksia alenevaksi. Henkilöstökulut ovat 49 % toimintakuluista vuonna 2026, joten henkilöstökustannusten sopeuttamisten on ennakoitu olevan noin 20 milj. euroa vuodelle 2027, 19,8 milj. euroa vuodelle 2028 ja 12,8 milj. euroa vuodelle 2029. Henkilöstökustannusten hallinnan lähtökohtana on, että aluevaltuusto hyväksyy talousarviossa sitovat tehtäväkohtaiset toiminnan ja talouden tavoitteet, sekä niiden edellyttämät määrärahat eli meno- ja tuloarviot sekä hyvinvointialuekonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Vahvistetun talousarvion

mukaisesti tilivastuuvolliset vastaavat kukin vastuualueensa taloudesta, sen seurannasta ja sisäisestä valvonnasta sekä lisäksi toimista, joihin tulee ryhtyä, jos talousarvio uhkaa ylittyä. Avoimen tehtävän tai viran täyttäminen perustuu vain ajantasaiseen talousarviossa vahvistettuun henkilöstösuunnitelmaan, joka on laadittu talousarvio- ja toimintasuunnitelman yhteydessä. Tarvittaessa avataan kesken talousarviovuoden neuvottelut lisäsäästöistä. Pohjois-Savon hyvinvointialueella ei käsitellä vakansseja, joka tarkoittaa sitä, että henkilöstövoimavaroja käytetään aina vahvistetun talousarviovarauksen mukaisesti. Mahdolliset aivan välttämättömät uudet investoinnit henkilöstökustannuksiin tulee siten ennakoida ja arvioida vuosittain talousarviovalmistelun yhteydessä. Henkilöstökustannusten hallinta edellyttää, että kesken toimintavuoden ei pääsääntöisesti perusteta uusia virkoja tai tehtäviä, ellei siihen ole kesken talousarviovuoden laista tuleva tai lainsäätäjän mukainen velvoite, joka tulee toimeenpantavaksi ennakoimattomana. Näin ollen myös mahdollinen ostopalveluiden muuntaminen omaksi toiminnaksi tulee ennakoida jo talousarviovalmistelun aikana.

Henkilöstökustannusten sopeuttamisen keinot

Hyvinvointialueen johdon kanssa on suunniteltu tulevien vuosien sopeuttamisen keinoja, jotka ovat:

- lähtövaihtuvuuden hyödyntäminen
- mahdolliset irtisanomiset, lomautukset ja osa-aikaistamiset
- esihenkilötyön ja johtamisen kehittäminen henkilöstö- ja työn tuottavuuden parantamiseksi sekä johtamisjärjestelmän uudistaminen
- työkykyjohtaminen ja sairauspoissaolojen hallinta
- teknologisten ratkaisuiden ja tekoälyn hyödyntäminen osana sopeutustoimia
- työvuorosuunnittelujärjestelmän kilpailutus –tavoitteena työvuorosuunnittelun optimoinnin tehostaminen ja resurssisäästöt
- lomapalkkavelan ja työaikapankin palkkavelan hallinta
- automaattinen puheentunnistus ja sihteerityön muutokset
- vapaaehtoiset lomarahavapaat ja vapaaehtoiset virka- ja työvapaat
- hälytysrahakorvausten ja ylityökorvausten hallinta
- paikallisten sopimusten uudelleen arviointi
- rekrytointien tehostaminen ostopalveluita korvaavissa toiminnoissa
- työnjaon kehittäminen eri ammattiryhmien välillä

Hyvinvointialueen johto on sitoutunut lähtövaihtuvuuden maksimaaliseen hyödyntämiseen osana henkilöstökustannusten sopeutuksia. Henkilöstökustannusten sopeuttamisessa ensisijaisena keinona hyödynnetään siten kokonaisvaihtuvuuden hallintaa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että hyvin kriittisen tarkastelun kautta arvioidaan mahdolliset

eläköitymiset ja tehtävät, joita ei uudelleen täytetä. Lähtövaihtuvuuden hyödyntäminen tarkoittaa sitä, että kun joku työntekijä lähtee omasta tahdostaan (eläköityminen, työpaikan vaihto), organisaatio käyttää tilannetta harkitusti säästöihin, eikä heti rekrytoi tilalle uutta työntekijää. Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman vahvistamisen yhteydessä sovitaan vuosittainen budjetointimalli eli tietty prosentti, jolla lähtövaihtuvuuteen kohdennetaan säästöjä talousarvioittain. Lisäksi otetaan tarkasteluun eläköitymistä ennakoivat rakenteelliset muutokset ammattinimikkeittäin (sihteerinimikkeet, asiantuntijanimikkeet) ja sitoudutaan korvaaviin ratkaisuihin esimerkiksi teknologiaa hyödyntämällä. Lähtövaihtuvuuden maksimaalinen hyödyntäminen tuottaa pysyviä säästöjä hallitusti ilman irtisanomisia.

Lähtövaihtuvuuden lisäksi henkilöstösopeuttamisen eurotavoitteet ovat niin suuret, että toisena henkilöstökustannusten keinona ennakoidaan, että talousarvion laadinnan yhteydessä avataan myös tarvittaessa yhteistoimintaneuvottelut sisältäen mahdolliset viimesijaiset henkilöstön vähentämisen keinot. Yhteistoimintamenettelyt on käynnistettävä, kun työnantaja harkitsee toimenpiteitä, jotka saattavat johtaa yhden tai useamman työntekijän irtisanomiseen, lomauttamiseen tai osa-aikaistamiseen taloudellisin tai tuotannollisin perustein. Tällöin työnantaja ei ole yhteistoimintamenettelyjä aloittaessaan vielä tehnyt päätöstä mahdollisista henkilöstön vähennyksistä, vaan työnantaja vasta suunnittelee toimenpiteitä, joilla voi olla vaikutuksia henkilöstön määrään. Työvoiman vähentämistoimenpiteitä koskee normaalia laajempi yhteistoimintavelvoite.

Kolmantena henkilöstökustannusten tuottavuuskeinona ovat edelleen sairauspoissalojen hallintakeinot eli onnistunut työkykyjohtaminen sekä työhyvinvoinnin johtaminen. Uusi strategia on vahvistanut henkilöstön hyvinvoinnin yhdeksi kärkitavoitteeksi. Henkilöstötuottavuutta voidaan parantaa esihenkilötyön ja johtamisen kehittämisellä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että esihenkilön työpöytä arvioidaan tulevalle taloussuunnittelukaudella ja esihenkilöille turvataan aikaa työkyky- ja työhyvinvointijohtamiseen. Pohjana toimii hyvinvointialueen valmentavan johtamisen viitekehys. Hyvä johtaminen parantaa työkykyä, vähentää poissaoloja ja lisää työmotivaatiota, joka näkyy kustannusten vähenemisenä mm. sijaistarpeissa.

Sairauspoissaolojen hallintaan Pohjois-Savon hyvinvointialueella on otettu käyttöön tehostettu soveltuvan työn -toimintamalli, jossa rekrytoiva esihenkilö varmistaa työhyvinvointiyksiköstä soveltuvan työn hakijoiden tilanteen ennen rekrytointeja. Lisäksi Pohjois-Savon hyvinvointialueella on käytössä toimintamalli, jossa osakuntoutustuella ja osatyökyvyttömyyseläkkeellä olevat työskentelevät ns. avustavina työntekijöinä tai asiantuntijoina koko hyvinvointialueen erilaisissa ja heille soveltuvissa tehtävissä. Työntekijällä on tällöin osatyökyvyttömyyseläkepääätös (tai osakuntoutustukipääätös). Pohjois-Savon hyvinvointialueella on käytössä myös laaja-alainen korvaavan työn toimintamalli. Jos työntekijä/ viranhaltija on lievän ja lyhytaikaisen sairauden tai tapaturman vuoksi tilapäisesti kykenemätön tekemään vakituista työtään, mutta pystyy terveyttään ja toipumistaan vaarantamatta tekemään soveltaen omaa työtään tai jotakin muuta työtä, tarjoaa esihenkilö

aktiivisesti jo ensimmäisestä sairauspoissaolopäivästä lähtien korvaavan työn toimintamallin mahdollistamia työtehtäviä. Korvaavan työn aloittamisajankohta voi olla myös muu kuin ensimmäinen sairauspoissaolopäivä.

Sote-ala ja pelastusallalla haasteena on ylikuormitus ja kiire, joka laskee työn tuottavuutta ja lisää vaihtuvuutta. Tulevalla taloussuunnittelukaudella neljäntenä strategisena tehtävänä on teknologisten ratkaisuiden ja tekoälyn hyödyntäminen osana sopeutustoimia. Teknologisena ratkaisuna sote-alan työvuorosuunnittelujärjestelmä kilpailutetaan. Tällä ennakoidaan olevan tuottavuusvaikutusta mm. Työkuorman seurantaan, työergonomiaan ja työn tasaamiseen sekä parhaaseen mahdolliseen resurssin optimointiin. Uudelta järjestelmältä odotetaan laajaa integraatiokyvykkyyttä mm. Asiakas- ja potilastarpeiden huomioimiseksi. Lisäksi tuottavuustoimina tuetaan prosessien ja erilaisten työtehtävien sujuvoittamista. Teknologisena muutoksena otetaan vuonna 2026 laajamittaisesti käyttöön automaattinen puheentunnistus, jolla on tehostavaa vaikutusta terveydenhuollon lisäksi myös sosiaalihuollon kirjaamiskäytäntöihin.

Henkilöstötuottavuuden parantamiseksi arvioidaan myös eri ammattiryhmien välistä työnjakoa. Onnistuessaan tämä johtaisi palvelujen sujuvoitumiseen, henkilöstöresurssien parempaan kohdentumiseen ja kustannusten hallintaan.

Mahdollisuudet:

- kevennetään kriittisten osaajien työkuormaa (esim. lääkärit, sosiaalityöntekijät, psykologit) ja helpotetaan rekrytointipainetta
- nopeutetaan hoitoon pääsyä ja puretaan jonoja
- hyödynnetään paremmin hoitajien osaamista
- luodaan mielekkäämpiä urapolkuja
- saadaan vaikutusta henkilöstökustannuksiin.

Muina talouden hallinnan keinona jatketaan myös vuosilomaohjeen ja työaikapankin saldojen toimeenpanoa osana ns. lomapalkkavelan ja työaikapankin palkkavelan kertymää. Vuosilomista ja säästövapaista sekä työaikasaldoista on esihenkilöt ohjeistettu. Esihenkilön velvollisuus on huolehtia ja määrätä, että lomapäivät ja työaikasaldot tulevat pidetyiksi ohjeistuksen mukaisesti. Lomapäivien pitämisellä hillitään vuosilomapalkkavelkaa ja turvataan työhyvinvointia. Pohjois-Savon hyvinvointialueella on ohje, että vuodenvaihteen yli siirtyy vain 8 pv kuluva loma. Säästövapaista hyvinvointialueella on linjattu, että vuosilomapäiviä ei säännönmukaisesti jätetä säästövapaaksi. Lisäksi hyvinvointialueella on ollut strategisena tavoitteena oman tuotannon vahvistaminen, joten edelleen toimenpiteitä kohdistetaan myös vuokratyön vähentämiseksi, joten erityisesti lääkäreiden rekrytointimallin kehittämistä jatketaan erityisesti vuosina 2026 ja 2027. Lisätoimenpiteinä arvioidaan myös edelleen säästömahdollisuuksia hälytysrahakorvausten ja ylityökorvausten sekä paikallisten sopimusten eurokorvausten vähentämisessä.

Yhteenvedona voidaan todeta, että henkilöstökustannusten sopeuttamisessa lähtökohtana ovat toiminnassa ja palvelutuotannossa toteutettavat rakenteelliset muutokset, joilla mahdollistetaan pysyvien henkilöstökulusäästöjen toteuttaminen vuositasoisesti eli htv-määrän väheneminen vuosina 2026, 2027, 2028 ja 2029.

4.4 Hankinnat ja tukipalvelut

Pohjois-Savon hyvinvointialueella on noin 5000 hankintoihin liittyvää sopimusta. Hyvinvointialueen ensimmäisten toimintavuosien aikana sopimusten kokonaisuutta on harmonisoitu, rinnakkaisuuksia karsittu ja sopimuskokonaisuutta täydennetty suunnitelmallisesti vahvistaen niiden avulla hyvinvointialueen palvelutuotantoa ja toimintaa.

Hankinnat ovat Pohjois-Savon hyvinvointialueella vuosittain noin 650 milj. euroa, mikä vastaa 43 % talousarvion toimintakuluista. Palvelujen ostoja tästä on 34,3 % ja materiaalien ostoja 8,7 %.

Palveluja hankitaan hyvinvointialueelle sekä markkinoilta, että hyvinvointialueen sidosyksiköiltä. Hyvinvointialue on vahvasti sitoutunut sidosyksiköidensä palvelujen käyttämiseen, mutta samanaikaisesti on varmistettava, että niiden palvelut ovat laadultaan, sisällöltään ja hinnoittelultaan kilpailukykyisiä. Sidosyksikköhankintoja koordinoivien keskeinen rooli on tilanteen jatkuva seuranta ja hyvinvointialueen edun toteutumisen varmistaminen. Tuottavuustavoitteiden asettaminen ja seuraaminen organisaatiotasolla on ainoa keino, jolla kokonaiskustannushyödyt voidaan kotiuttaa. Keskitetyllä koordinaatiolla varmistetaan, että ei ajauduta siiloکوhtaisiin osaoptimointeihin prosessien ja toimintojen pilkkomisen kautta, jotka pääsääntöisesti lisäävät kustannuksia organisaation tasolla tarkasteltuna.

Hankintojen seurannan ja ohjauksen työkalut

Hankinnoissa on otettu käyttöön työkaluja parantamaan hankintasopimusten ja ostojen näkyvyyttä. Näitä ovat hankintojen Tableau -raportit ja ostoanalyysi-työkalu. Kevään 2026 aikana otetaan käyttöön myös hankintojen elinkaarijärjestelmä.

Hankintojen Tableau raportit kokoavat yhteen näkymään ajantasaisen tiedon kaikista hyvinvointialueen hankintasopimuksista. Raportit ovat hyvinvointialueen johdon ja työntekijöiden käytettävissä ja ne parantavat hankintasopimusten löydettävyyttä ja mahdollistavat hankintojen johtamisen tietoon perustuen.

Ostoanalyysi-työkalu tarjoaa toimialajohdolle keinon tunnistaa sopimukseton ostaminen ja tarvittaessa puuttua epäkohtiin. Sopimuksettoman ostamisen saattaminen sopimusten piiriin tuo lakisääteisyysvarmistamisen lisäksi merkittäviä eurohyötyjä hyvinvointialueelle.

Hankintojen elinkaarijärjestelmä (HALLI) tuo yhteen koko hyvinvointialueen hankintasalkun riippumatta siitä kuka hankintaa kilpailuttaa. Tämä mahdollistaa jatkossa entistä paremman hankintojen ja sopimusten seurannan, sekä toimialakohtaisen raportoinnin. Järjestelmä mahdollistaa myös tehokkaan ja dokumentoidun hankintaprosessin läpiviennin.

Näkyvyys, raportoitavuus ja hankintatiedon yhteismitallisuus parantavat organisaation ymmärrystä hankinnoista. Hankinnat saadaan sen avulla paremmin tukemaan hyvinvointialueen toimintaa ja sen strategisia tavoitteita.

Avoin ja selkeä näkyvyys hankintoihin ja sopimuksiin varmistaa hyvinvointialueelle merkittävää hyötyä hukan vähentämisenä. Olemassa olevat sopimukset voidaan silloin hyödyntää aina ensin, eikä turhiin hankintoihin tuhlata aikaa ja kustannuksia. Jokaisen hankinnan kohdalla on myös arvioitava jo lakisääteisestikin, onko sille olemassa välttämätön tarve, vai voidaanko tarve täyttää muulla tavalla. Oman tuotannon ja ostopalvelusopimusten mahdollisuuksien tarkastelu ja vaikuttavuuden arviointi voi tuoda uusia kustannustehokkaampia ja parempia toimintamalleja. Tietojen paremmalla käytettävyydellä on siten mahdollista parantaa myös tuottavuutta.

Hankintojen kustannuksiin vaikuttavia ajureita

Vaikka inflaatio on ollut maltillista, se on yleisen maailmantilanteen vuoksi kiihtynyt ja suuntauksen odotetaan jatkuvan. Palveluntuottajien kustannukset kasvaneet yleisen hintakehityksen myötä. Palvelujen hinnoissa on tämän vuoksi korotuspaineita, eikä VM odota tähän merkittävää muutosta lähivuosina. Tämän vuoksi palvelujen hankintahintoihin on realistisempaa tavoitella ennakoitavuutta ja maltillista kustannuskehitystä kuin hintojen merkittävää alenemista.

Erityisesti työvoimavaltaisissa Soten palveluhankinnoissa hintojen korotuspainetta lisää palkkakustannusten kasvu, joiden hintavaikutuksen arvioidaan olevan lähivuosina yli 3 %. Ostopalvelujen kilpailutuksissa ja ostoissa onkin tavoiteltava entistä tarkemmin arvioitua tarveperusteisuutta, koska palvelujen tarve tulee edelleen kasvamaan väestön ikääntymisen ja hoitomahdollisuuksien paranemisen myötä. Tarjottavien palvelujen tason tarkastelu sekä toimintatapojen hyvä integroiminen sosiaali- ja terveyspalvelujen välillä parantaa resurssien optimaalista kohdentamista myös ostopalvelujen osalta. Hyvä ennakkointi ja palveluostojen suunnittelu on tärkeää myös siksi, että sote ammattilaisten osajista kilpaillaan enenevästi ja osassa palvelujen ostoa resurssien heikentyvä saatavuus vaikuttaa saatavuuden lisäksi merkittävästi myös hintoihin.

Riskinä palveluhankinnoissa on huomioitava myös alueittain hyvin erilainen markkinatilanne ja palveluntuottajien markkinaosuuksissa jo olemassa olevat erot. Tämän vuoksi kilpailutuksissa on varmistettava, että markkina pidetään elinkelpoisena, jolloin hintakilpailu toimii jatkossakin. Palvelujen ostossa suuntaus on saman kaltainen kuin omassakin tuotannossa. Etä- ja digipalvelujen lisääntyvän käytön uskotaan alentavan ostopalvelujen hintaa ja siten kompensoivan kokonaiskustannusten kasvua.

Palveluhankintojen kustannusten kehittymiseen vaikutetaan merkittävimmin hyvinvointialueella tavoiteltavilla muutoksilla palvelujen ostomääriin ja niiden tasomuutoksiin. Samanaikaisesti on huomioitava palvelutarpeen muutokset sekä lakimuutosten kautta tulevat muutokset hyvinvointialueelle kohdentuvissa velvoitteissa.

Sääntelyn tiukentuminen lisää hyvinvointialueen velvoitteita sekä palvelujen tuottamisessa että niiden määrärajoissa. Näitä pyritään osaltaan ratkaisemaan ostopalvelujen avulla, mikä lisää palveluostojen määrää. Painetta hyvinvointialueen palvelujen käyttöön lisää yleinen taloustilanne sekä kolmannen sektorin palvelujen väheneminen rahoituksen hiipumisen myötä. Yhtenä merkittävänä sääntelyn muutoksena on nähtävä hankintalain päivittäminen ja siinä erityisesti sidosyksikköhankintoihin lakiluonnoksessa määritellyt tiukennukset. Hankintalain muutoksilla tulee olemaan suoria ja välillisiä vaikutuksia moneen hyvinvointialueen hankintaan ja palvelujen ostoon.

Palvelutoimialojen suunnitelmissa palvelujen oston vähentämisen kautta on mahdollista tavoitella 2026 - 2029 yhteensä 20 milj. euron kustannusten alenemista. Huomioitavaa on, että kokonaissäätönä tästä arvioidaan päästävän kotiuttamaan noin puolet, koska samanaikaisesti on panostettava palvelujärjestelmämuutosten mukaiseen oman palvelutuotannon lisäämiseen ja vaihdettava osa ostopalvelusta kustannustehokkaampaan vaihtoehtoon. Kustannusten hallinnassa on varmistettava myös sopimusten oikein ajoitettu irtisanominen. Tuotantotapa-analyysien tehdään valintaa oman tuotannon ja ostopalvelun optimaalisesta jakautumisesta hyvinvointialueen eri palveluissa.

Raaka-ainehintojen nousun odotetaan jatkuvan myös lähivuosina. Tämä yhdessä maailmantilanteen epävarmuuden kanssa on omiaan aiheuttamaan hintojen korotuspainetta materiaalihankintoihin ja välillisesti myös palveluhankintoihin. Materiaalihankinnoissa hintojen nousun riski on silti vähäisempi kuin palveluissa, koska kilpailu on globaalia ja kovaa. Tämän rinnalla on kuitenkin terveydenhuollon tarvike- ja laitehankinnoissa huomioitava jatkuvasti kasvava tuotteiden määrä sekä niiden korkeampi teknologian aste, joilla on puolestaan hintoja nostava vaikutus. Huolellisten kilpailutusten ja tiukan valikoimahallinnan avulla voidaan hankinnoittain tavoitella pääsääntöisesti yli 10 % hintojen alenemista. Vuosien 2026 - 2029 aikana kilpailutusten ja valikoimahallinnan kautta arvioidaan materiaalihankinnoissa saavutettavan yhteensä noin 11 milj. euron hintojen aleneminen. Kokonaiskustannusten lopulliseen määrään vaikuttavat käyttövolyyymi ja tuotevalinnat. Tämän vuoksi tarkalla valikoimahallinnalla on kokonaiskustannusten hallinnassa merkittävä rooli.

Lähes kaikki aineet, tarvikkeet ja tavarat sekä laitteet hankintaan hyvinvointialueelle ulkomailta ja niiden valmistus on pitkälti EU:n ulkopuolella. Tämän vuoksi niiden hintoihin vaikuttavat suuresti myös erilaisten pakotteiden ja tullien lisääntyminen. Erityisesti USA:n asettamat tullit vaikuttavat terveydenhuollon tarvitsemien tuotteiden komponentteihin ja itse tuotteisiin suoraan ja välillisesti. Heikko euro lisää samalla tuonnin kustannuksia. Hintojen nousupaine on tässä ryhmässä yli 5 %.

Kauppapoliittinen epävarmuus yleisesti on myös yleinen hintoja nostava tekijä. Erilaiset geopoliittiset häiriöt liittyen energiaan, konflikteihin ja raaka-aineisiin aiheuttavat hintojen kustannusvaihtelua. Kilpailutuksissa käytettävissä ehdoissa tämä on huomioitava, etteivät hinnat nouse pitkissä sitoumuksissa riskeihin varautumisen ennakko vaikutuksena.

Hankinta- ja tukipalvelujen koordinoimien palvelujen tuottavuusnostoja

Hyvinvointialueen tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman tavoitteena on saavuttaa pysyvät kustannusten alenemiset ja varmistaa toiminnan taloudellinen kestävyys pitkällä aikavälillä. Hallinnollisten tukipalvelujen kehittämistoimenpiteet tukevat tätä kokonaisuutta tehostamalla resurssien käyttöä, tarkastelemalla toimintamalleja ja parantamalla palvelutuotannon vaikuttavuutta. Toimenpiteet toteutetaan vastuullisesti ja kestävästi vahvistetun talouden raamin puitteissa.

Hankinnat ja logistiikka

Hankinta- ja logistiikkapalveluiden rooli on koordinoida hyvinvointialueen kaikkia hankintoja. Hankintojen suunnittelussa ja ohjauksessa huomioidaan hankintakohtaisesti hankinnan toteuttaminen joko itse tai sen ohjaaminen muulle kilpailuttavalle taholle. Valinnassa huomioidaan hankinnan vaatima osaaminen, käytettävissä olevat resurssit sekä aikataulu. Hankinnoissa tavoitellaan aina volyymihyötyä, minkä vuoksi yhteishankintoja edistetään hyvinvointialueiden kesken erityisesti oman YTA:n sisällä.

PSHVA:n hankintapalvelut tulee jatkossa kilpailuttamaan osan tarvittavista hankinnoista itse. Vuoden 2026 aikana käyttöön otettava hankintojen elinkaarijärjestelmä (HALLI) mahdollistaa omien ja muiden hyvinvointialueiden kanssa kilpailutettavien hankintojen toteutuksen. Muutoksen myötä on mahdollista saavuttaa jo vuodesta 2027 merkittävä säästöpotentiaali erilaisten komissio-/ palvelumaksujen poistumisena.

Hyvinvointialueelle toteutetaan materiaalogistiikan prosessien optimointi vuoden 2025 pilottihankkeen rohkaisevien tulosten jatkoksi. Materiaalogistiikassa voidaan tavoitella jopa 6 milj. euron vuotuisia kustannussäästöjä osastovarastojen hallintajärjestelmän ja prosessien optimoinnin avulla. Tämä vaatii jonkin verran alkuinvestointeja ja resurssointia, mutta ne ovat säästöt huomioiden vähäisiä. Kehittämällä tilaus-toimitusketjua ja hyödyntäen digitalisointia sekä automatisointia mahdollistetaan merkittävät ja pysyvät kustannussäästöt. Säästöjä syntyy henkilötyöpanoksen vähenemisestä (työajan käytön osuus logistiikkaan vähenee), varastojen kiertojen nopeuttaminen vapauttaa pääomaa, hoitotarvikehävikistä syntyvät kustannukset saadaan minimoitua. Kokonaisuuden huolellista tarkastelua varten on tarpeellista toteuttaa myös vertailua muiden hyvinvointialueiden välillä (tuotantotapa-analyysi), millä tullaan osoittamaan palvelun hinnoittelun avoimuus ja oikeellisuus.

Alueellista kuljetuskokonaisuutta tarkastellaan vuoden 2026 aikana ja tehdään suunnitelma sen kilpailuttamisesta. Pohjois-Savon alueella liikkuu monenlaisia kuljetuseriä, kuten

Talouspalvelut

10.8.2026

materiaalit, lääkkeet ja näytteet. Tämän kokonaisuuden avaaminen ja uudelleen järjestäminen kuljetuksia yhdistellen, mahdollistaa tuleville vuosille merkittäviä eurosäästöjä ja entisestään vastuullisemman tavan järjestää kuljetukset.

Hyvinvointialueen vastuulla olevat henkilöliikennepalvelut, eli VPL/SHL SOTE-kuljetuspalvelut tuotetaan helmikuun 2026 alusta uuden yhteistyökumppanin kanssa. Kuljetuspalvelun YTA-yhteishankinnan tavoitteena oli tuottaa mahdollisimman luotettavat, yhdenvertaiset ja kustannustehokkaat kuljetuspalvelut sitä tarvitseville asiakkaille. Kilpailutus mahdollistaa hyvinvointialueelle vähintään 1milj. euron vuosittaisen säästöpotentiaalin.

Valtakunnallisesti käydään keskustelua myös KELA-kyytien mahdollisesta siirtymisestä osaksi hyvinvointialueiden järjestämisen vastuuta. Hyvinvointialue on tarkastellut valmiuttaan ottaa vastaan KELA-kyytien järjestämisen vastuuta jo nyt. Vaikka mahdollisesta muutoksesta ei ole esittää vielä vaikutuksia konkreettisenä säästöpotentiaalina, on kuitenkin arvioitu, että muutoksella saavutetaan kuljetusten vahvempi yhdistelyn mahdollisuus, mikä mahdollistaa säästötavoitteen saavuttamisen, mutta myös vastuullisemman tavan järjestää kuljetukset.

Laitoshuolto: yhtenäiset prosessit, läpinäkyvä mitoitus ja asiakasvaikuttavuus

Laitoshuollon kehittäminen keskittyy prosessien yhdenmukaistamiseen, palvelukuvausten tarkentamiseen ja tasalaatuisiin, tarpeeseen perustuviin siivoustaajuuksiin. Tavoitteena on tuottaa läpinäkyvää, kustannusvaikuttavaa ja asiakkaan arkea tukevaa palvelua.

Keskeiset toimenpiteet:

- Siivousprosessien ja palvelukuvausten tarkistaminen niin, että sisältö, laajuus ja vastuunjako ovat selkeästi määriteltäviä.
- Yhtenäisten siivoustaajuuksien määrittäminen kohdealueiden palvelutarpeen perusteella, mukaan lukien perussiivoustöiden taajuuksien yhtenäistäminen.
- Ikääntyneiden palveluiden erityispiirteiden huomioiminen yhteistyössä palvelutuotannon kanssa, jotta hoivan sujuvuus, asiakkaan kokemaa hyötyä ja turvallinen arki vahvistuvat.

Toimenpiteet tukevat talouden tasapainottamista ja valtion ohjauksen edellyttämää resurssiviisautta.

Välinehuolto: palveluiden arviointi

Välinehuollossa tarkastellaan yhdenmukaisten toimintamallien mahdollisuuksia. Tavoitteena on parantaa toiminnan laatua ja varmistaa, että palvelu on turvallista, tehokasta ja kestävästi organisoitua.

Kehittämisen painopisteet:

- Toimintavarmuuden ja potilasturvallisuuden vahvistaminen.

Talouspalvelut

10.8.2026

- Prosessien selkeyttäminen ja vastuiden tarkentaminen.
- Investointien ja laitehankintojen suunnitelmallinen, resurssiviisas kohdentaminen.

Toimintatapojen arviointi tukee hyvinvointialueen tavoitetta ohjata hankintoja, tilojen tehokasta käyttöä ja investointeja systemaattisesti.

Ruokapalvelut: valikoimahallinta, hävikin vähentäminen ja ruokalistasuunnittelun ohjaus

Ruokapalveluiden kehittämisen keskiössä on kokonaisprosessien koordinointi, joka mahdollistaa kustannustehokkaita ja ravitsemussuositusten mukaiset ratkaisut sekä tukee ympäristötavoitteiden saavuttamista.

Keskeiset kehittämistoimet:

- Valikoimahallinnan yhtenäistäminen niin, että hankinnat, varastointi ja tuotanto tukevat taloudellisia reunaehtoja.
- Ruokalistojen tarkistaminen asiakasryhmittäin tuotantotavan, kustannusten ja erityisruokavalioiden näkökulmasta.
- Hävikin mittaamisen, raportoinnin ja vähentämisen vakiinnuttaminen osaksi päivittäistä toimintaa.

Toimenpiteillä hillitään menojen kasvua ja vahvistetaan toiminnan ekologista ja taloudellista kestävyyttä vastuullisesti.

Tekstiilipalvelut: valikoiman hallinta ja resurssiviisaat ratkaisut

Tekstiilipalveluiden kehittämisen tavoitteena on selkeyttää valikoimaa, parantaa kustannusten ennakoitavuutta ja mahdollistaa keskitetyt hankinnat.

Keskeiset toimenpiteet:

- Tuotevalikoiman yhdenmukaistaminen ja keskitetty hallinta.
- Mikrokituisten työasujen malliston jatkaminen nykyisellään ja laajempi mallistouudistus myöhemmin, jotta vältetään kertaluonteiset kustannuspiikit.
- Liinavaatepalveluiden yhdenmukaistaminen: ikääntyneiden asumispalveluissa vuokratuotteet sisällytetään hoitopäivän hintaan eikä omia liinavaatteita oteta käyttöön.

Ratkaisut tukevat organisaatiotasolla kustannusvaikuttavuutta.

Yhteenveto

Hankinta- ja tukipalvelujen kehittämistoimenpiteet muodostavat kokonaisuuden, joka:

- tehostaa prosesseja ja tuo suoria kustannussäästöjä
- vähentää hajanaisuutta ja päällekkäistä työtä
- vahvistaa palveluiden yhdenmukaisuutta ja laatua

Talouspalvelut

10.8.2026

- tukee talouden tasapainottamista ja kustannusten hallintaa
- edistää resurssiviisasta, laadukasta ja vastuullista toimintaa

Kaikki toimenpiteet toteutetaan vastuullisesti kestävän vahvistetun talouden reunaehtojen puitteissa. Toimenpiteet tukevat hyvinvointialueen strategista tavoitetta uudistua, turvata palvelujen jatkuvuutta ja vahvistaa talouden pitkän aikavälin kestävyyttä.

Inhouse -hankinnat

Pohjois-Savon hyvinvointialueen hankinnat inhouse -yhtiöiltä ovat vuosittain n. 200 milj. euroa. Hyvinvointialue edellyttää taloutensa tasapainottamiseksi säästötoimia myös inhouse -yhtiöiltään ja vuodelle 2026 yhtiöiden kanssa on neuvoteltu lähtökohtaisesti kahden prosentin menojen vähennystavoite vuoden 2025 muutetusta talousarviosta. Vuodelle 2027 suunnitellaan ns. nollalinjaa inhouse -yhtiöiden ostoissa eli inhouse -yhtiöiden laskutus ei saa nousta vuoden 2027 aikana. Yksittäisen inhouse- yhtiön laskutuksen edellytetään laskevan, mikäli hyvinvointialueen tai inhouse -yhtiön tuottavuustoimet edellyttävät laskutuksen alentamista.

Konserniyhtiöt raportoivat taloussuunnitelmaan asetettujen tavoitteidensa toteutumisesta neljännesvuosittain. Kustannusten kehittymistä ja inhouse -yhtiöiden laskutusta hyvinvointialueelta seurataan lisäksi säännöllisesti omistajatapaamisissa erityisesti hyvinvointialueelle merkittävien yhtiöiden osalta. Hankintalakiin suunnitelluilla muutoksilla tulee olemaan merkittäviä vaikutuksia hyvinvointialueen omaan toimintaan sekä inhouse -yhtiöiden toimintaan ja talouteen. Harkittavaksi voi tulla myös inhouse -yhtiöstä luopuminen, mikäli yhtiön palveluiden käyttäminen ei ole tarkoituksenmukaista ja edullista.

Inhouse -yhtiöiden ostoissa noudatetaan samantyyppistä sopeuttamista kuin muissakin hankinnoissa.

5 VALTION RAHOITUS

Aluevaltuusto on hyväksynyt 22.12.2025 Pohjois-Savon hyvinvointialueen rahoituksen vuodelle 2026 valtiovarainministeriön 22.9.2025 tekemän laskelman mukaan 1.328.983.259 euroa. Valtiovarainministeriö on päivittänyt uudet rahoituslaskelmat 18.12.2025. Pohjois-Savon hyvinvointialueen korjattu rahoitus tulee olemaan 1.331.700.508 euroa (lisäys 2.717.249 euroa), mitä voidaan pitää riittämättömänä kattamaan hyvinvointialueen menokehityksen, koska hva:n täytyy kattaa 2023 - 2024 syntyneet alijäämät.

Vuodelle 2026 tuli muutoksia hyvinvointialueiden rahoituslakiin ja rahoituskokonaisuuteen. Laskentaperusteet on päivitetty vastaamaan paremmin hyvinvointialueiden todellisia kustannuksia ja palvelutarpeita. Vuoden 2026 rahoituksessa on huomioitu 1.1.2026 voimaan

tulevat muutokset, kuten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen määräytymistekijän osuuden nosto noin 1,5 prosenttiin, tarvekertoimien huomioiminen kahden vuoden tarvekertoimien keskiarvona, jälkikätestarkistuksiin lisättiin omavastuu, joka vähentää alueille kohdistuvia rahoitusvähennyksiä, siirtymätasauksia koskevat kertaluontoiset säästötoimenpiteet sekä pelastustoimen riskikerrointa ja hyte-kertoimen laskentaa koskevat tarkennukset.

Alla olevassa taulukossa rahoituksen painelaskelma kuvaa arvion rahoituksen kehityksestä vuosille 2027–2030. Rahoituksen painelaskelman pohjan muodostaa hyvinvointialuekohtainen arvio vuoden 2027 rahoituksesta, joka on päivitetty 30.4.2026 julkaistun rahoituslaskelman mukaiseksi. Laskelmassa on huomioitu aluekohtaiset siirtymätasaukset 30.4.2026 julkaistun laskelman mukaisesti sekä jälkikätestarkistus vuosille 2028 - 2030 (arvio).

Rahoituksen painelaskelma, milj. euroa								
Alue	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Pohjois-Savo	1 175	1 204	1 289	1 332	1 332	1 358	1 387	1 418
Muutos ed.vuoteen	milj. euroa %	29,4 2,5 %	84,8 7,0 %	42,7 3,3 %	0,0 0,0 %	26,3 2,0 %	28,6 2,1 %	31,0 2,2 %

vm 30.4.2026

6 INVESTOINNIT, POISTOT JA KOROT

6.1 Investoinnit

Suurin osa hyvinvointialueen investoinneista on korvausinvestointeja. Investoinnit pyritään suunnittelemaan niin, että poistot eivät nousisi merkittävästi vuoteen 2029 mennessä.

6.1.1 Rakennusinvestoinnit

Rakennusinvestointien osalta hyväksytty investointisuunnitelma 2026 sisältää Kuopion 21-paikkaisen lastensuojeluyksikön (6,5 milj. euroa), lisälmen ikäihmisten 60-paikkaisen asumisyksikön (11 milj. euroa) ja Siilinjärven ikääntyneiden 45-paikkaisen asumisyksikön (7 milj. euroa) rakentamisen. Rakennushankkeet ovat hyvinvointialueen strategian ja palvelujärjestelmän uudistamisohjelmien R2 ja R3 mukaisia. Hankkeilla tavoitellaan toiminnan tehostamista nykyisestä. Muiden rakennushankkeiden osuus on 5,5 milj. euroa. Lisäksi investointisuunnitelmassa on varauduttu ostamaan pelastusasemia mm. Kuopion, Siilinjärven ja Varkauden osalta. Yhteensä pelastusasemien ostoihin on varattu noin 22 milj. euroa. Ostettavista pelastusasemista on tehty kannattavuusvertailut omistamisen ja vuokraamisen välillä ja päädytty siihen, että ko. pelastusasemien ostaminen on taloudellisesti

hyvinvointialueen kannalta järkevää. Hyväksytyjen uusien, vuonna 2026 alkavien taseinvestointien määrä investointisuunnitelmassa 2026 on yhteensä 52 milj. euroa.

Investointisuunnitelmaan 2027 (-2030) on suunniteltu uusia taseinvestointeja yhteensä noin 26,7 milj. euroa ja investointeja vastaavia sopimuksia 7,2 milj. euroa. Vuodelle 2027 esitetyistä uusista alkavista rakennusinvestoinneista suurin on lastensuojeluyksikkö Kuopioon, 6,5 milj. euroa. Vuokramallilla toteutettavaksi esitetään kehitysvammaisten 21-paikkaista yksikköä Kuopioon, 7,2 milj. Euroa. Lopullinen investointisuunnitelma 2027 tarkennetaan vuoden 2026 aikana.

6.1.2 SOTE-laiteinvestoinnit

Vuosina 2023-26 suunniteltujen SOTE- laiteinvestointien vuosittainen taso on ollut välillä 12–20 milj. euroa ja investoinnit on toteutettu myönnetyn lainanottovaltuuden puitteissa tai alittaen. Vuosittainen vaihtelu syntyy kalliiden elinkaariuusintojen lisäksi rakennushankkeissa valmistuvien tilojen laite- ja järjestelmäinvestoinneista. Myös palvelurakenteen uudistus heijastuu tarvittavaan laitekantaan. Laiteinvestointikustannusten hallinnassa oleellisia toimenpiteitä vuosille 2026-29 ovat investointiesitysten systemaattinen arviointi sekä hankintojen kehittäminen. Myös laitteiden elinkaaren hallintaa kehitetään edelleen investointien ja taloudellisten poistojen oikea-aikaisuuden varmistamiseksi.

Vuodelle 2027 suunniteltuja taseeseen tehtäviä SOTE- laiteinvestointeja on yhteensä 15,5 milj. euroa ja investointeja vastaavia leasingsopimuksia yhteensä enintään 3,6 milj. euroa, joista aiempien vuosien investointisuunnitelmilta yli 2 vuotta viivästyneitä- taseinvestointeja on 1,2 milj. euroa ja investointeja vastaavia sopimuksia 1 milj. euroa. Lisäksi vuodelle 2027 tehdään aiempien vuosien tavoin 2 milj. euron rikkorahavaraus yllättäviä pakollisia SOTE- ja PELA-laiteinvestointeja varten.

2027 SOTE-laiteinvestoinnit muodostuvat pääasiassa (noin 90%) olemassa olevan laitekannan elinkaariuusinoista, joilla turvataan olemassa olevan terveydenhuollon toiminnan jatkuminen ja rakennushankkeiden vaatimat laiteinvestoinnit. Merkittävimmät investoinnit kohdentuvat kuvantamislaitteiden elinkaariuusintoihin (KYS Uusi Sydän 1C4-osan angiografialaitteet 3 kpl yhteensä 3,4 milj. euroa), KYS päivystyksen keskitetyn potilasvalvonnan uusinta (1,6 milj. euroa), sädehoidon tietokonetomografialaitteen uusinta (1 milj. euroa) sekä ensihoidon ambulanssien ja ajoneuvojen uusinnat (1,3 milj. euroa).

Investointeja suunnitellessa sekä toteutettaessa arvioidaan niiden välttämättömyys palveluiden järjestämisen kannalta. Erityisesti täysin uudentyyppiseen teknologiaan kohdistuvat investointiesitykset aletaan 2026 arvioida systemaattisella terveysteknologisella arvioinnilla (mini-HTA). Merkittävien investointien osalta arvioidaan ja raportoidaan jatkossa myös kustannusvaikuttavuus osana välttämättömyysarviota. Valtaosa laiteinvestoinneista on kuitenkin työvälineiden elinkaariuusintoja, joiden ajankohta pyritään optimoimaan laitteen

käyttöhistorian ja toimintaympäristön muutosten perusteella. Investointien toteutuksessa tavoitellaan kokonaistaloudellisesti edullisimpia ja kuitenkin laadukkaita ja kestäviä ratkaisuja.

Tulevaisuudessa laiteinvestointien määrä tulee säilymään suunnilleen nykyisellä tasolla tai kasvamaan jonkin verran. Investointien merkittävää supistumista ei ole tiedossa, sillä aiemmilta vuosilta viivästetyt elinkaariuusinnat tulevat tulevina vuosina toteutettaviksi ja samaan aikaan teknologia on kehittynyt ja laitteiden hinnat nousseet. Vuosina 2028 - 2031 alustavan arvion mukaan SOTE-investointitarpeet ovat noin 20 -23 milj. euroa vuodessa.

6.1.3 Pelastustoimen ajoneuvo- ja kalustoinvestoinnit

Hyvinvointialueen pelastustoimen osasuunnitelmassa on taseeseen tehtäviä investointeja talouden tasapainottamisohjelmakaudella n. 2,5–4,0 milj. euroa/vuosi. Investoinnit koostuvat pääosin pelastusajoneuvojen ja pelastustoiminnassa käytettävän kaluston korvausinvestoinneista. Investointeja vastaavia ajoneuvojen hankintasopimuksia on suunnitelmassa vuositason n. 0,03–0,06 milj. euroa. Merkittävimmät korvausinvestoinnit ovat pelastus- ja sammutustoimintaan käytettävien sammutusautojen, säiliöautojen ja nostolava-auton hankinnat. Uutena kyvykkyytenä kalustohankintasuunnitelmassa on CBRNE- (kemialliset aineet, biologiset taudinaiheuttajat, radioaktiiviset aineet, ydinaseet ja räjähteet) sekä sortumapelastuskaluston hankinnat.

Investointeja suunnitellessa on arvioitu niiden välttämättömyys palveluiden järjestämisen ja tuottamisen kannalta sekä suorituskyykyvaatimukset.

Valtaosa investoinneista on pelastustoiminnan ajoneuvojen elinkaariuusintoja, joiden ajankohdan määrää olemassa olevan ajoneuvokannan ikääntyminen. Pelastusajoneuvojen keski-ikä on jo korkea, yli 18 vuotta. Pelastustoimen suorituskyykyvaatimusten perustan muodostaa lainsäädäntö, jonka lisäksi huomioidaan toimintaympäristön, strategioiden, riskianalyysin, uhkien ja asiakastarpeiden merkitys. Arvioinnin perusteella suunnitellaan välttämättömät investointitarpeet uuteen kalustoon.

Vuoden 2026 ajoneuvo- ja kalustoinvestoinnit muodostuvat pääasiassa olemassa olevan ajoneuvokaluston elinkaariuusinoista, joilla turvataan palvelutasopäätöksen mukaisen pelastustoiminnan tuottaminen. Lisäksi hankitaan sortumapelastuskalustoa ja väestövaroittimia. Toimintaympäristön arvioinnissa havaittu turvallisuustilanteen muutos edellyttää sortumapelastamiseen sekä CBRNE-strategian mukaisen pelastamiseen soveltuvan kaluston hankintaa. Väestövaroittimet (ulkohälyttimet) ovat merkittävässä roolissa varoitettaessa väestöä uhkaavan ja välittömän vaaran tilanteissa.

Pelastustoimen investointihankinnat on toteutettu hankintamenojen hillitsemiseksi usean hyvinvointialueen pelastuslaitoksen yhteistyönä jo pitkään.

6.1.4 ICT investoinnit

Uusia taseeseen suunniteltuja ICT investointeja on esitetty vuosille 2027-2029 yhteensä 14.152.502 €. Merkittävimmät suunnitteilla olevat (2027–2029) ICT-investoinnit ovat terveydenhuollon potilastietojärjestelmän Omni360 kehittäminen, digitalisaatio ja uudet teknologiat, tilanvarausjärjestelmien kehittäminen, kapasiteettipalvelut ja äitiyshuollon toiminnanohjausjärjestelmän hankinta.

Vuosille 2023-2026 myönnettyistä ICT investointien lainanottovaltuuksista on vuosille 2027-2029 rahoitusta jäljellä yhteensä 16.251.427 €. Merkittävimmät rahoituksilla jatkuvat projektit ovat sosiaalihuollon asiakastietojärjestelmän kehittäminen, taloushallinnon järjestelmäkokonaisuuden uudistaminen, tehohoidon järjestelmäkokonaisuuden uudistaminen ja vanhojen tietojen Kanta arkistoinnit. Asiakas- ja potilastietojärjestelmien yhtenäistämällä saadaan yhteensä n. 4 milj. euron säästöt vuositasolla nykytilanteeseen verrattuna, kun vanhat järjestelmät on saatu ajettua alas.

Välttämättömyystarkastelu tehdään kaikkien ICT investointisuunnitelmaan sisältyvien esitysten osalta. Käynnistyvän projektin tai hankkeen projektikortti käsitellään aina ICMT-työvaliokunnassa ja hyväksytään ICMT-hankejohtoryhmässä. Täysin uudentyyppiseen teknologiaan kohdistuvat investointiesitykset aletaan 2026 arvioida systemaattisella terveysteknologisella arvioinnilla (mini-HTA). Merkittävien investointien osalta arvioidaan ja raportoidaan jatkossa myös kustannusvaikuttavuus osana välttämättömyysarviota.

6.2 Korot

Pohjois-Savon hyvinvointialueen lainasalkku on n. 545 milj. euroa ja korkokulut n. 12 milj. euroa. Lainasalkun hallinnalla pyritään hyötymään laskevista ja alhaisista koroista. Toisaalta riittävän suuret korkosuojaukset ja kiinteäkorkoiset lainat poistavat riskiä koron nousujen aiheuttamalta kassavirralla. Pohjois-Savon hyvinvointialueella aluehallitus tarkastelee vuosittain korkosuojauspolitiikkaa.

Sopeutustoimenpiteiden päätöksenteon aikataulutus

Aluehallitus tarkastelee korkosuojauspolitiikkaa vuosittain.

Sopeutukseen liittyvät riskit ja niiden mahdolliset lisäsopeutukset

Korkoriskejä eliminoidaan korkoriskin mukaisesti, jolloin pyritään välttämään kohtuuton korkorasitus.

Talouspalvelut

10.8.2026

7 TULOSLASKELMA, INVESTOINTIOSA JA RAHOITUSLASKELMA

5.6.2026

TULOSLASKELMA, 1000 €

	TP 2025	Alkuperäinen TA 2026 *)	Muutettu TA 2026 **)	TS 2027	TS 2028	TS 2029
Toimintatuotot	291 298	288 221	288 221	296 868	300 624	309 642
Myyntituotot	138 641	148 403	148 403			
Maksutuotot	102 441	107 173	107 173			
Tuet ja avustukset	32 636	15 309	15 309			
Muut toimintatuotot	17 580	17 336	17 336			
Valmistus omaan käyttöön	1 917	1 698	1 698	1 700	1 800	1 700
Toimintakulut	-1 539 580	-1 566 530	-1 566 530	-1 571 530	-1 576 530	-1 579 303
Henkilöstökulut	-739 550	-768 251	-768 251			
Palvelujen ostot	-539 051	-525 452	-525 452			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-132 913	-139 320	-139 320			
Avustukset	-39 277	-39 641	-39 641			
Muut toimintakulut	-88 789	-93 867	-93 867			
TOIMINTAKATE	-1 246 365	-1 276 611	-1 276 611	-1 272 962	-1 274 106	-1 267 961
Valtion rahoitus	1 289 049	1 328 983	1 331 701	1 331 701	1 358 000	1 387 000
Rahoitustuotot ja -kulut	-8 092	-9 979	-9 979	-10 979	-12 979	-14 479
Korkotuotot	2 382	2 502	2 502			
Muut rahoitustuotot	1 763	200	200			
Korkokulut	-12 227	-12 679	-12 679			
Muut rahoituskulut	-9	-3	-3			
VUOSIKATE	34 592	42 394	45 111	47 760	70 915	104 560
Poistot ja arvonalentumiset	-29 249	-35 616	-35 616	-36 043	-36 764	-36 764
Suunnitelman mukaiset poistot	-29 249	-35 616	-35 616	-36 043	-36 764	-36 764
Satunnaiset erät	0	0	0	0	0	0
TILIKAUDEN TULOS	5 343	6 778	9 495	11 717	34 150	67 796
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	-38	8	8	0	0	0
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	5 305	6 786	9 503	11 717	34 150	67 796
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	18,90	18,38	18,38	18,87	19,05	19,59
Vuosikate/Poistot, %	118,27	119,03	126,66	132,51	192,89	284,41

*) ta 2026 lisätty avalt 22.12.2025 päätöksen mukaan pelastoitomelle 699.000 € toimintakuluja

**) valtionrahoitus korjattu vm 18.12.2025 laskelman mukaiseksi / ahall 1.6.2026

Talouspalvelut

10.8.2026

INVESTOINTIOSA, 1000 €							5.6.2026
	TP 2025	Alkuperäinen TA 2026	Muutettu TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029	
RAKENNUSINVESTOINNIT	-33 680	-49 850	-49 850	-47 150	-42 600	-26 300	
<i>Investointien tulo-rahoitus:</i>							
Lainarahoituksella							
Valtionosuudella							
Muulla tulo-rahoituksella	0	0	0				
YHTEENSÄ	0	0	0	0	0	0	
NETTOMENO	-33 680	-49 850	-49 850	-47 150	-42 600	-26 300	
- siitä investointivaroituksen/-rahaston käyttö	0	0	0				
MAA-ALUEET	-44	0	0	0	0	0	
<i>Investointien tulo-rahoitus:</i>							
Lainarahoituksella							
Valtionosuudella							
Muulla tulo-rahoituksella	0	0	0				
YHTEENSÄ	0	0	0	0	0	0	
NETTOMENO	-44	0	0	0	0	0	
- siitä investointivaroituksen/-rahaston käyttö	0	0	0				
LAITEINVESTOINNIT	-11 336	-27 982	-27 982	-22 733	-22 657	-21 454	
<i>Investointien tulo-rahoitus:</i>							
Lainarahoituksella							
Valtionosuudella							
Muulla tulo-rahoituksella	104	0	0				
YHTEENSÄ	104	0	0	0	0	0	
NETTOMENO	-11 232	-27 982	-27 982	-22 733	-22 657	-21 454	
- siitä investointivaroituksen/-rahaston käyttö							
SOVELLUSINVESTOINNIT	-15 276	-13 896	-13 896	-17 563	-13 113	-15 503	
<i>Investointien tulo-rahoitus:</i>							
Lainarahoituksella							
Valtionosuudella							
Muulla tulo-rahoituksella	1 317						
YHTEENSÄ	1 317	0	0	0	0	0	
NETTOMENO	-13 959	-13 896	-13 896	-17 563	-13 113	-15 503	
- siitä investointivaroituksen/-rahaston käyttö	0	0	0				
MUUT INVESTOINNIT	0	0	0				
<i>Investointien tulo-rahoitus:</i>							
Lainat							
Valtionosuudet							
Muu tulo-rahoitus							
YHTEENSÄ	0	0	0	0	0	0	
NETTOMENO	0	0	0	0	0	0	
- siitä investointivaroituksen/-rahaston käyttö	0	0	0				
KÄYTTÖOMAISUUSARVOPAPERIT	0	0	0	0	0	0	
<i>Investointien tulo-rahoitus:</i>							
Lainarahoituksella							
Valtionosuudella							
Muulla tulo-rahoituksella							
YHTEENSÄ	0	0	0	0	0	0	
NETTOMENO	0	0	0	0	0	0	
- siitä investointivaroituksen/-rahaston käyttö	0	0	0				
INVESTOINTIMENOT	-60 336	-91 728	-91 728	-87 446	-78 370	-63 257	
RAHOITUSOSUUDET INVESTOINTIMENOIHIIN	1 421	0	0	0	0	0	

Talouspalvelut

10.8.2026

RAHOITUSLASKELMA, 1000 €							
5.6.2026							
		TP 2025	Alkuperäinen TA 2026	Muutettu TA 2026	TS 2027	TS 2028	TS 2029
<i>Toiminnan rahavirta</i>							
Vuosikate	+ / -	34 592	42 394	45 111	47 760	70 915	104 560
Satunnaiset erät	+ / -						
Tulorahoituksen korjauserät	+ / -	-1 481	0	0	0	0	0
<i>Investointien rahavirta</i>							
Investointimenot	-	-60 336	-91 728	-91 728	-87 446	-78 370	-63 257
Rahoitusosuudet investointimenoihin	+	1 421					
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitto	+	531					
Toiminnan ja investointien rahavirta	+ / -	-25 273	-49 334	-46 617	-39 686	-7 455	41 303
Rahoituksen rahavirta							
<i>Antolainauksen muutokset</i>							
Antolainasaamisten lisäykset	-	-73					
Antolainasaamisten vähennykset	+	1 014	860	860	860	860	860
<i>Lainakannan muutokset</i>							
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	+	70 000	70 000	70 000	50 000	50 000	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-	-27 567	-27 600	-27 600	-30 500	-33 400	-35 400
Lyhytaikaisten lainojen muutos	+ / -	334	1 000	1 000			
<i>Oman pääoman muutokset</i>							
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	+ / -	452					
Vaihto-omaisuuden muutos	+ / -	-32					
Saamisten muutos	+ / -	-5 641	20 000	20 000			
Korottomien velkojen muutos	+ / -	3 539					
Rahoituksen rahavirta		42 026	64 260	64 260	20 360	17 460	-34 540
Rahavarojen muutos	+ / -	16 753	14 926	17 643	-19 326	10 005	6 763
<i>Rahavarojen muutos</i>							
Rahavarat 31.12.		86 044	100 970	103 687	84 361	94 366	101 129
Rahavarat 1.1.		69 291	86 044	86 044	103 687	84 361	94 366
		16 753	14 926	17 643	-19 326	10 005	6 763